

Prevođenje tekstova na njemačkom jeziku iz područja kulture i turizma

---

Široki, Iva

Undergraduate thesis / Završni rad

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zadar / Sveučilište u Zadru**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:162:690941>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-17**

Sveučilište u Zadru
Universitas Studiorum
Jadertina | 1396 | 2002 |

Repository / Repozitorij:

[University of Zadar Institutional Repository](#)

zir.nsk.hr

DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJ

Sveučilište u Zadru

Odjel za turizam i komunikacijske znanosti

Preddiplomski sveučilišni studij Kulture i turizma

Zadar, 2022.

Sveučilište u Zadru

Odjel za turizam i komunikacijske znanosti
Preddiplomski sveučilišni studij Kulture i turizma

Prevođenje tekstova na njemačkom jeziku iz područja kulture i turizma

Završni rad

Student/ica:

Iva Široki

Mentor/ica:

Dr. sc. Tomislav Krpan

Zadar, 2022.

Izjava o akademskoj čestitosti

Ja, **Iva Široki**, ovime izjavljujem da je moj **završni** rad pod naslovom **Prevođenje tekstova na njemačkom jeziku iz područja kulture i turizma** rezultat mojega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na izvore i radove navedene u bilješkama i popisu literature. Ni jedan dio mojega rada nije napisan na nedopušten način, odnosno nije prepisan iz necitiranih radova i ne krši bilo čija autorska prava.

Izjavljujem da ni jedan dio ovoga rada nije iskorišten u kojem drugom radu pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj, obrazovnoj ili inoj ustanovi.

Sadržaj mojega rada u potpunosti odgovara sadržaju obranjenoga i nakon obrane uređenoga rada.

Zadar, 27. rujan 2022.

SADRŽAJ

1. UVOD	1
2. ZNANOST O PREVOĐENJU	2
2.1. Strategije prevođenja	4
2.2. Prepreke u prevođenju na primjeru hrvatsko-njemačkih prijevoda	5
3. ODNOSI JEZIKA, KULTURE I TURIZMA	9
3.1. Kultura i jezik	9
3.2. Prevođenje kulturoloških elemenata	10
3.3. PREVOĐENJE U JEZIKU TURIZMA	11
3.3.1. Najučestaliji primjeri pogrešaka pri prevođenju na njemačkom jeziku	15
3.3.2. Odabrani primjeri pogrešaka pri prijevodu studentskih radova	16
4. ISTRAŽIVANJE - NAJČEŠĆE POTEŠKOĆE KOD PREVOĐENJA STRUČNIH TEKSTOVA	19
4.1. Metodologija	19
4.2. Rezultati istraživanja i interpretacija	19
ZAKLJUČAK	32
SAŽETAK	34
SUMMARY	35
ZUSAMMENFASSUNG	36
LITERATURA	37
POPIS ILUSTRACIJA	39
PRILOZI	40
ŽIVOTOPIS	44

1. UVOD

Pojam kulture i kulturnoga turizma sve je važniji u cjelokupnoj turističkoj, ali i gospodarskoj ponudi pojedine zemlje. Čitava kulturna i prirodna baština imaju veliku ulogu u hrvatskoj turističkoj ponudi, predstavljeni su različitim vrstama turizma te čine sastavni dio kulturnoga i gastronomskoga turizma.

Međunarodna je komunikacija sve intenzivnija, a time je potreba za prevođenjem sve veća. Isto tako, učenjem stranih jezika dolazimo u neposredni kontakt s prevođenjem, kako u neposrednoj komunikaciji, tako i u školi ili na fakultetu.

Cilj je ovoga rada prikazati proces prevođenja stručnih tekstova s njemačkoga na hrvatski jezik i obrnuto te posebno istaknuti poteškoće, tj. najčešće pogreške koje se javljaju pri prevođenju tekstova. U prvome dijelu rada govorit će se o postupcima i strategijama prevođenja te poteškoćama na koje se nailazi u prevođenju koristeći primjere koje navodi Erich Prunč u svojoj knjizi *Posljedice prevođenja*.

Prevođenje je, osim prenošenja sadržaja teksta iz jednoga jezika u drugi, veza između različitih kultura, pojmova vezanih uz kulturnu i prirodnu baštinu. U nastavku rada govorit će se o toj vezi te o prevođenju na području kulture i turizma, tj. na području gastronomije. Služeći se istraživanjem prijevoda dalmatinskih jelovnika na njemački jezik na primjeru istraživanja autorica Vlaste Kučič i Helge Begonja, prikazat će se konkretni primjeri grešaka koje se pojavljuju u prevođenju kao i prijedlozi i ispravci pogrešnih prijevoda koje autorice predlažu.

Studenti se pri prevođenju suočavaju s određenim poteškoćama od kojih smo u radu posebno istaknuli one koje se odnose na pravopis, pravilnu uporabu vokabulara, složenice i gramatičke strukture. U radu se ukazuje na pogreške u prijevodima rečenica i tekstova s njemačkoga na hrvatski jezik i obrnuto, a koje su napravili studenti kojima je njemački jezik strani jezik i studenti germanistike.

U drugome dijelu rada prikazat će se rezultati i analiza autoričinoga istraživanja provedenoga među studentima koji uče njemački jezik, a koje se bavi ispitivanjem učenja jezika te prevođenja na njemački jezik. Cilj je istraživanja ustvrditi što je studentima zahtjevno i što im u prevođenju predstavlja problem, provedeno je s pomoću digitalne ankete koja je studentima bila dostupna u sveučilišnim grupama na društvenoj platformi Facebook tijekom dva mjeseca.

2. ZNANOST O PREVOĐENJU

Prevođenje je kompleksan proces i kao takav se zbog svoje kompleksnosti i različitosti njegove namjene može definirati na različite načine. S lingvističkog stajališta „...prevođenje (je) zamjenjivanje tekstualnog materijala u jednom jeziku (izvornom jeziku) u istovrijedni tekstualni materijal u nekom drugom jeziku (jeziku cilju)“.¹

Prevođenje je komuniciranje – prenošenje poruka – od jedne zajednice (jednoga odašiljatelja poruke) koja u komuniciranju rabi jedan jezični sustav – zajednici (primatelju poruke) koja taj jezični sustav ne razumije te ga treba prevesti u jezični sustav koji će ta druga zajednica ili primatelj razumjeti, tj. da prijevod bude najbliži ekvivalent odaslane poruke.²

Kako je kvaliteta prijevoda pojedinoga teksta ili govora uvjetovana jezičnom kompetencijom prevoditelja, prevođenje možemo promatrati i kao jedan oblik pisanja na stranome jeziku koji podrazumijeva posjedovanje određene jezične kompetencije i zaključiti da je kvaliteta prevedenoga teksta uvjetovana poznavanjem stranoga jezika.

U ovome radu prikazat će se primjeri netočno i površno prevedenih tekstova te će se navesti razlozi koji dovode do takvih prijevoda. Jedan je od uzroka površnih prijevoda sklonost tome da se određene vrste tekstova ne smatra zahtjevnima pa im se ne pridaje dovoljno pažnje. Prevoditelji pretpostave da je samo znanje jezika dovoljno, ali vještina je prevođenja u razumijevanju teksta, njegova konteksta te poruke koja se tekstem želi prenijeti za što je potrebno poznavanje specifične (u kontekstu ovoga rada stručne) terminologije, stoga najprije treba odrediti i istaknuti važnost prevođenja.

„Prevođenje je oblik ljudske djelatnosti koji je društveno uvjetovan i usmjeren. Javlja se na onom stupnju društvenog razvoja na kome određena društvena zajednica stupa u dodir i ulazi u transakcijske odnose s nekom drugom zajednicom koja se za svoje unutrašnje potrebe služi drugačijim jezičnim kodom.“³

---

¹ RIŠNER, Ž.: 2007, p. 527, prema Radetić 2001, p. 74-75.

² RADETIĆ, V.: **Osvrti na predavanja Đurđe Matas i Vladimira Ivira na skupštini HDZTP-a**, *Prevoditelj*, 2001., p.74-75.

³ IVIR, V.: **Teorija i tehnika prevođenja**, Sremski Karlovci: Centar "Karlovačka gimnazija", 1978., p.15.

Zahvaljujući prevođenju, kulturno je stvaralaštvo čovječanstva, prelazeći jezične granice, pripadalo svakome čovjeku. Prevođenje je zaslužno i za lakšu razmjenu materijalnih dobara među jezično odvojenim zajednicama te općenito za ljudski kontakt koji bi među narodima bio nemoguć u jezičnoj izolaciji.⁴

Potrebno je naglasiti i vještinu koju treba posjedovati dobar prevoditelj, a to je „(...) sposobnost dekodiranja (to jest, razumijevanja) izvorne poruke i njenog ponovnog kodiranja (to jest, izražavanja) u jeziku primaoca, zatim sposobnost vjernog i neiskrivljenog prenošenja obavijesti, te sposobnost za uspostavljanje komunikacijske interakcije s primaocima prevedene poruke.“⁵

---

⁴ Ibid.

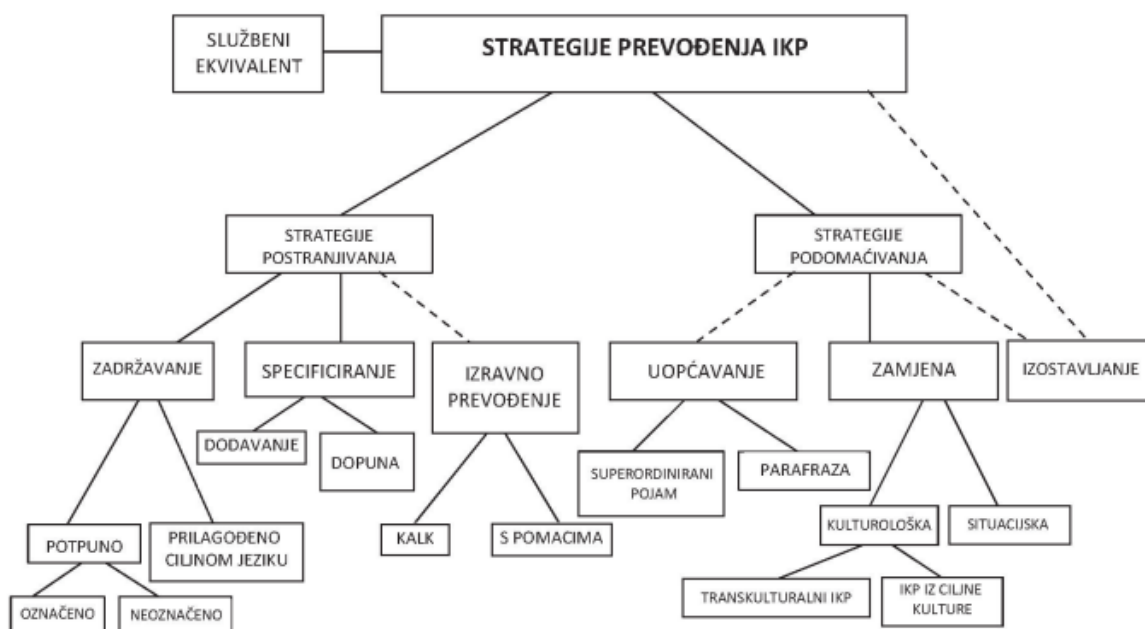
⁵ Ibid., p.16.

2.1. STRATEGIJE PREVOĐENJA

Budući da je težište rada na prevođenju stručnih tekstova u području kulture i turizma, kao primjer uporabe pojedinih strategija pri prevođenju, ukazat će se na podjelu strategija prevođenja kulturološki specifičnih pojmova koju je donio Jan Pedersen, švedski znanstvenik koji se fokusirao na prijevode kulturoloških elemenata u podnapisima (titlovima, tj. filmskim prijevodima teksta).

Slika 1.: Pedersenova taksonomija strategija prevođenja IKP-a (2011, 75)⁶

Izvor: Mustapić, L. (2016.) „Prevođenje izvanjezičnih kulturoloških pojmova u titlovima filma Oceanovih 13: studija slučaja“, *Kultura komuniciranja*, sv.5 (5), p.16.

Na slici 1 može se vidjeti glavna podjela strategija prevođenja na strategije postranjivanja i strategije podomaćivanja, koje se razlikuju u tome daju li prednost izvornom jeziku ili ciljnom

⁶ MUSTAPIĆ, L.: **Prevođenje izvanjezičnih kulturoloških pojmova u titlovima filma Oceanovih 13: studija slučaja**, *Kultura komuniciranja*, Vol. 5, 2016., 5, p.16.

jeziku. Strategije postranjivanja obuhvaćaju: zadržavanje (uporabu izvornoga pojma, eventualno označavanje kurzivom ili stavljanjem pojma među navodnike); specificiranje obuhvaća preciziranje već impliciranih informacija u pojmu (dopuna) te pojašnjavanje konotacija pojma dodajući određene informacije koje čitatelju približuju pojam (dodavanje); izravno prevođenje obuhvaća uporabu prevedenica ili *kalkova* te prevođenje s pomacima, tj. prevođenje s jezičnim promjenama do kojih dolazi u procesu. Strategije podomaćivanja obuhvaćaju uopćavanje koje podrazumijeva zamjenjivanje stranoga pojma općenitijim (upotrebom nadređenoga pojma ili parafrazom); zamjenu izvornoga pojma drugim pojmom iz ciljne kulture, što se naziva kulturološkom zamjenom, te zamjenu izvornoga pojma drugim pojmom koji odgovara situaciji, ali ne sadrži iste konotacije, što se naziva situacijskom zamjenom; izostavljanje pojma u prijevodu. Službeni ekvivalent ne smatra se ni jednom ni drugom strategijom jer je to službeni prijevod koji isključuje potrebu aktivnoga prevođenja.⁷

2.2.PREPREKE U PREVOĐENJU NA PRIMJERU HRVATSKO-NJEMAČKIH PRIJEVODA

Jedna je od značajnijih pogrešaka u prevođenju „rječnički prijevod“ kojim prevoditelj „naslijepo“ odabire istovrijednicu navedenu u rječniku bez poznavanja konkretnih razlika u značenju, a pritom zanemaruje kontekst. Primjer takvoga tipa pogreške odabir je njemačke riječi *vervielfältigen* koja označava grafičku tehniku proizvodnje više primjeraka nečega uz istovrijednicu hrvatske riječi *umnožavati* u kontekstu umnožavanja zlodjela. Druga istovrijednica riječi *umnožavati* glasi *vervielfachen* te označava povećanje broja nečega i bila bi ispravan odabir prevoditelja. Umjesto *Vervielfachung der Untaten* što se prevodi kao *umnožavanje zlodjela*, u tekstu na njemačkome zlodjela su fotokopirana (*Vervielfältigung der Untaten*). Još jedan primjer takve pogreške prijevod je teksta u kojem je riječ *bezdušno* prevedena kao *seelenlose*. *Bezdušno istrebljivanje pučanstva* u tekstu na njemačkome jeziku čitatelj može pronaći kao *seelenlose Ausrottung von Bevölkerungen*, što ne znači bezdušno ili okrutno, nego ravnodušno istrebljivanje pučanstva.⁸

---

⁷ Ibid., p.16-17.

⁸ PRUNČ, E.: *Posljedice prevođenja (Priručnik za prevoditelje)*, Naklada Pavičić, Zagreb, 1996., p.38-40.

Navedeni primjeri pokazuju da prevoditelji nisu uzeli u obzir kontekst riječi koju prevode, nisu upoznati sa značenjem riječi ili nisu upoznati s uobičajenim frazama u njemačkome jeziku koje je moguće pronaći ako se ne prevodi površno.

Neki su slučajevi suptilniji pa tako, primjerice, rječnici mogu navoditi dvije riječi kao istoznačnice, a da među njima postoji semantička razlika. Takav su primjer prilozima *redovito* i *redovno* koji se u hrvatskome jeziku upotrebljavaju gotovo kao sinonimi. Osim toga, prilog *redovito* često je sinonim za *u pravilu*. Tekst koji se prevodi u primjeru govori o nemoćnome civilnom pučanstvu koje redovito ponajviše stradava u napadima Izraela na libanonska palestinska naselja. Prevoditelj se odlučio za riječ *regelmäßig* koja označava opetovanu glagolsku radnju umjesto za *in der Regel* čime se označava određena zakonitost, kauzalna povezanost određene radnje s drugim događajem. Međutim, i u njemačkome jeziku ta se razlika počela gubiti. Navedeni primjer upozorava na socijalnu i povijesnu dimenziju jezika. Nužno je barem osnovno znanje povijesti jezika kako bi se jednostavnije utvrdile određene razlike u leksičkim sustavima. „To znanje može biti dragocjena pomoć kod konkretnih prevoditeljskih rješenja, ali ono prvenstveno predstavlja intelektualni okvir koji prevoditelja čuva od analognih tvorbi u jeziku prijevoda“.⁹

Primjer važnosti poznavanja semantičko-stilističkog razvoja riječi nalazi se u prijevodu riječi *mnogobrojan*. Prevoditelj je hrvatsku riječ rastavio na *mного* i *brojan* te je preveo s *vieltählig* umjesto *zahlreich*, što je istoznačnica koja u suvremenome njemačkom jeziku već postoji. U povijesne čimbenike razvoja jezika ubraja se i različit intenzitet purističkih procesa kojima su izloženi manji, ugroženiji jezici među kojima je i hrvatski jezik. Jezici u tzv. „purističkom pojasu“ zamjenjuju tuđice prevedenicama dok ih veći jezici zadržavaju. Međutim, ne postoje pravila koja prevoditeljima govore kada upotrijebiti tuđicu, a kada prevedenicu. Primjer greške koja je nastala u takvim okolnostima prijevod je tuđice *fusnota* koju je autor hrvatskoga teksta odlučio zamijeniti „čiščim“ semantičkim opisom *bilješka pod crtom*, a prevoditelj ju je preuzeo doslovce, kao *in Anmerkungen am unteren Seitenrand* (*u bilješkama na dnu stranice*), ne pomislivši da njemački jezik ima istovrijednicu *Fußnote*.¹⁰

„Procesi semantičke i stilske diferencijacije između tuđica i njihovih purističkih nadomjestaka kao i različiti putovi usvajanja tuđega jezičnog blaga u različitim europskim

---

⁹ Ibid., p.44-45.

¹⁰ Ibid., p.45-47.

jezicima doveli su do toga da se značenja i upotreba tuđica često ne poklapaju.¹¹ Komparativna lingvistika naziva tu pojavu „faux amis“ („lažni prijatelji“). „Lažni prijatelji“ su riječi iz različitih jezika slične ili jednake oblikom, ali značenjski različite te mogu imati značenja koja se uopće ne podudaraju ili se djelomično podudaraju. U hrvatskome jeziku riječ *rumen* označava nešto svjetlocrvene boje, a u slovenskome jeziku nešto žute boje. Riječ *ekscentrik* u hrvatskome jeziku znači *čudak*, a u ruskome znači *cirkuski izvođač trikova* i *čudak*. Riječ *pozor* u hrvatskome znači *pažnja*, u poljskome *izgled*, a u ruskome jeziku *sramota*. Postoje i lažni parovi čija su značenja posve oprečna. Riječ *spor* u hrvatskome jeziku označava ono što se kreće polakše od uobičajenoga, a ruski pridjev *sporyi* označava ono što je brzo i uspješno.¹²

Osvrnimo se na primjere pogrešnoga prevođenja koji se odnose na njemački jezik. U prijevodima stručnih tekstova očekuje se barem pravilna stručna terminologija, što se može postići ako se obrati pozornost na izvore i rasprave navedene u fusnotama. Primjer stručnog termina čiji je netočan prijevod zaslužan za potpuno neispravnu interpretaciju i recepciju teksta je *politički narod*. Prevoditelj analiziranoga teksta odabire bez jasnoga razloga u nekoliko navrata različit prijevod termina. Jednom *politički narod* prevodi kao *politisches Volk*, što u najboljem slučaju znači *narod koji je zainteresiran za politiku*, drugi put kao *politisch etabliertes Volk*, što je točnije u kontekstu povijesne istine, a treći put kao *politische Nation* što bi bio jedini ispravni termin.¹³ Pogrešnom i nedosljednom upotrebom stručne terminologije ugrožena je argumentacija autora. Treba naglasiti i važnost uzajamnoga usklađivanja terminologije pri kolektivnom prevođenju čega se prevoditeljice u sljedećem analiziranom primjeru nisu pridržavale. *Nacionalno pitanje* glavna je tematika rasprave i prevoditeljice se odlučuju za *Nationalfrage* umjesto za *nationale Frage*, što je uobičajena složenica u njemačkome jeziku. Pogrešno prevode *marksistički historijski materijalizam* kao *historische marxistische Materialismus* jer mijenjaju redoslijed pridjeva i time se gubi termin *historijski materijalizam*. Površno su prevedeni topografski nazivi u tekstu, primjerice, *Carigrad* umjesto *Istanbul* (kako se u kontekstu vremena u kojem je pisan tekst govorilo u Njemačkoj) preveden je kao *Konstantinopel*. Prevoditelj jednoga teksta preveo je frazu *izdati bulu* glagolom *verkünden*, što znači *proglasiti riječima*, a ne *izdati/objaviti*. Iz takvoga prijevoda čitatelj može zaključiti da autor ne zna da je riječ o pisanome dokumentu te da je stručno nekompetentan. Navedeni primjeri ukazuju na

---

¹¹ Ibid., p.48.

¹² LEWIS, K.: **Sprijateljite se s lažnim prijateljima**, Hrvatski jezik, vol.2, 2015., 3, p.1-4.

¹³ PRUNČ, E. 1996., p. 54.

važnost preciznoga i korektnoga prevođenja. Od ranije navedenih i analiziranih prepreka prevođenju tekstova mnogo su zahtjevnije suptilne nijanse u kontekstu koje izazivaju nepoželjna značenja. Primjerice, riječ *Geschick* prvenstveno znači *spretnost*, a kada je ograničena ili frazeološki vezana za neke kolokacije, znači i *sudbina*. Sinonim riječi *Geschick* u njemačkome jeziku je riječ *Schicksal*. U jednome tekstu prevoditelj za *kob* odabire njemačku riječ *Geschick*, ali uz nju ne stavlja semantički element i tako ne isključuje realizaciju značenja *spretnost*. Mogao je upotrijebiti tuđicu *Fatum* kao istovrijednicu za *kob* ili riječi *Geschick* dodati semantički „bloker“ (riječ koja bi spriječila realiziranje značenja *spretnost*). Riječ *Schicksal* ispravan je prijevod riječi *sudbina* i *kob* te je u kontekstu tragične sudbine/kobi uobičajena i navedena u jednoznačnim rječnicima.¹⁴

Još jedan primjer pogrešnoga prevođenja s hrvatskoga na njemački jezik prevođenje je riječi *svijet* kao *Welt* i *svjetski* kao *weltlich*. Mladim se prevoditeljima savjetuje prevođenje pridjeva *svjetski* s njemačkim *international* u barem sedamdeset posto slučajeva. Potrebno je istaknuti i da u njemačkome jeziku riječ *weltlich* ne znači *svjetski*, nego isključivo i samo *svjetovan*. Tako u prijevodu teksta s hrvatskoga na njemački *čovječanstvo doživljava svjetovna*, umjesto *svjetska razaranja*. Ovo poglavlje završit ćemo s još jednim primjerom u kojem inače točan ekvivalent nije odgovarajući u određenome kontekstu. *Heißen Blut* u njemačkome jeziku kolokacija je koja označava *vruću krv*, i to u kontekstu strastvenosti (temperamenta). Prevoditelj je, zanemarujući kontekst, *piti vruću krv* preveo kao *heiße Blut trinken* umjesto kao *warme Blut trinken*.¹⁵

---

¹⁴ PRUNČ, E.: **Posljedice prevođenja (Priručnik za prevoditelje)**, Naklada Pavičić, Zagreb, 1996., p. 60-61.

¹⁵ Ibid., p. 64-65.

3. ODNOSI JEZIKA, KULTURE I TURIZMA

3.1. KULTURA I JEZIK

Potrebno je definirati značenje pojma „kultura“ te ustanoviti kakva je veza kulture i jezika.

Suvremena antropologija ne nudi jedinstvenu definiciju kulture, vjerojatno zbog njezine velike heterogenosti. Dva su pristupa definiranju kulture: univerzalistička (danas zastarjela) i pluralistička (relativistička) koncepcija pojma. Univerzalistička definicija kulturu izjednačuje s ukupnim društvenim nasljeđem čovječanstva. Relativistička koncepcija kulture ograničava je na samo određenu skupinu ljudi; ona podrazumijeva jezik, tradiciju, običaje, ideje, vrijednosti i vjerovanja te njihovo utjelovljenje u materijalnoj kulturi. Antropolozi su danas u suglasnosti oko toga da svatko posjeduje kulturu, da je ona nešto u čemu se rađamo, no njihova se mišljenja razilaze zbog suptilnijih razlika u pristupanju kulturi. Ward H. Goodenough smatra kulturu društveno stečenim znanjem, skupom znanja, vjerovanja i vrijednosti koje svaki član društva posjeduje, ponaša se sukladno njemu te interpretira društveno ponašanje. Taj sustav varira među pojedincima zbog razlika u njihovom biološkom nasljeđu, različitim iskustvima te ulogama u društvu. Goodenough tvrdi da čovjek najviše kulture stječe učenjem jezika – takav pristup pretpostavlja postojanje jednoznačne veze jezika i kulture. Lévi-Strauss tvrdi da je odnos jezika i kulture vrlo složen. On ukazuje na višestruku funkciju jezika u odnosu na kulturu. Jezik se može tretirati kao proizvod kulture (on odražava opću kulturu društva koje se njime služi), kao dio kulture (uz ostale elemente od kojih se sastoji, poput običaja, vjerovanja, alata i ustanova) te kao uvjet kulture (alat s pomoću kojega pojedinac stječe kulturu svoje sredine).¹⁶

Suvišno je posebno isticati da se jezik i kultura uvijek i svugdje međusobno uvjetuju. Jezik je proizvod i dio kulture kao i osnovni uvjet postojanja i širenja kulture.¹⁷

„Kada studente poučavamo prevođenju, očekujemo da oni na taj način jeziku pristupaju, tj. da osvijeste sva znanja o jeziku, lingvistici, književnosti i kulturi (kulturama) koja su stekli tijekom

¹⁶ BRATANIĆ, M.: **Rječnik i kultura**, Biblioteka SOL., Zagreb, 1991., p. 34-38.

¹⁷ LEVI-STRAUSS, C. (2013.) **Antropologija i moderni svijet**, Tim press, Zagreb.

studija. Poučavamo ih da je prevođenje komunikacijski proces koji je interaktivan i namjeran, a odvija se među ljudima i među kulturama¹⁸.

Čitanje, pisanje, slušanje i govorenje vještine su koje se poučavaju tijekom učenja jezika, a kultura je nešto što je u cijelome tom procesu prisutno u pozadini. Kultura izaziva onoga koji uči jezik, ispituje njegovu sposobnost za traženjem smisla u svijetu koji ga okružuje, ističući time ograničenja njegove komunikacijske kompetencije.¹⁹

Između ostaloga, leksik kulturne baštine čine niz arhaizama i historizama, dijalektizama, folklorizama te riječi koje pripadaju nazivlju pojedinih struka, riječi koje se ne moraju naći u općejezičnim rječnicima.²⁰

3.2. PREVOĐENJE KULTUROLOŠKIH ELEMENATA

Već smo naglasili da je kultura vrlo širok pojam s mnoštvom interpretacija i definicija koje ovise o kutu gledanja.

Da bi se vlastita kultura mogla sagledati i razumjeti, mora se promatrati i s ostalih gledišta. Lévi-Strauss navodi da se pojedina kultura može promatrati.²¹

Kultura i nastava stranoga jezika usko su povezani jer kultura utječe na učenje jezika. Keesing smatra da je uzrok poteškoćama lingvističkih teorija analiza izvornoga jezika kao sustava sadržanoga samog u sebi. Takvim se pristupom zanemaruje činjenica da jezik počiva na kulturnim pretpostavkama o svijetu kojem pripada. Semantička relativnost pojam je koji govori o tome koliko se međusobno razlikuju različiti jezici i kulture te jesu li razlike među kulturama povezane s leksičkim distinkcijama između jezika. Semantička relativnost dolazi do izražaja kada je u prevođenju nemoguće naći leksičko rješenje jednoga jezika za značenje određenoga koncepta u drugom jeziku. Distinkcije na leksičkoj razini među različitim jezicima odražavaju bitne distinkcije u materijalnoj i nematerijalnoj kulturi te prirodnoj okolini.²²

---

¹⁸ ZERGOLLERN-MILETIĆ, L.: **Očite i manje očite teškoće pri prevođenju s engleskog na hrvatski**, 2005. u: Zbornik HDPL **Semantika prirodnog jezika i metajezik semantike**, Jagoda Granić (ur.), Zagreb – Split, p. 816.

¹⁹ KRAMSCH, C.: **Context and culture in language teaching**, Oxford university press, 1993., p.1.

²⁰ BRBORA, S.: **Prema rječniku hrvatske kulturne baštine**, 2009., p. 195.

²¹ LĚVI-STRAUSS, C. (2013) **Antropologija i moderni svijet**, Zagreb., p.28.

²² BRATANIĆ, M.: **Rječnik i kultura**, Biblioteka SOL., Zagreb, 1991., p.41.

Pri prevođenju nije riječ isključivo o jezičnom transferu, kako se smatralo među predstavnicima lingvističkoga pristupa, već je ono komunikacijska interakcija i obilježeno je kulturnom dimenzijom. Stručni prevoditelji trebaju biti svjesni te kulturološke dimenzije prevođenja te djelovati kontekstualno i situacijski. Prevođenje podrazumijeva susret dviju kultura zajedno s njihovim specifičnostima i razlikama, što vodi do zaključka da je kulturna dimenzija obilježje svakoga prijevoda.²³

„Definiranjem pojmova *kulturemi*, *realije*, *kulturne riječi* bavili su se Barchudarow (1979), Kutz (1981), Newmark (1988), Hansen (1996), Koller (2004), Markstein (2006). Za termine kulturno-specifičnog sadržaja znanstvenici koriste različite nazive, a njima označavaju jezične i nejezične elemente polazne kulture koji su u ciljnoj kulturi nepoznati zato što se odnose na specifične predmete ili pojave određene kulture. Navedeni autori među kultureme ubrajaju određene društveno-političke institucije i organizacije svojstvene nekoj zemlji, imena i geografsko nazivlje, nazive novina i brodova, predmete materijalne i duhovne kulture, nacionalna jela i pića, nošnje, plesove kao i oblike narodnog pjesništva.“²⁴

Baveći se leksikom kojim označavamo kulturne tvorevine, tj. riječima koje najbolje odražavaju korelaciju između jezika i kulture, krećemo se područjem *kulturno označenih riječi*, riječi za čije je “razumijevanje potrebno i poznavanje određenoga minimalnog segmenta zadanog kulturnog konteksta“.²⁵

3.3. PREVOĐENJE U JEZIKU TURIZMA

Iako u široj javnosti prevladava mišljenje da prevoditi može svatko tko govori određeni strani jezik, prevođenje tekstova zahtjevan je i izazovan zadatak za prevoditelje jer treba poznavati specifičnosti ciljne kulture i stručnu terminologiju, a to vrijedi i za jezik turizma. Jezik turizma ima svoja posebna obilježja i postao je prepoznatljiv kao poseban jezični varijetet.²⁶

---

²³ KUČIŠ, V.-BEGONJA, H.: **Brudet od bakalara ili Fischragout italienisch?** (Komparativna analiza dalmatinskih hrvatsko-njemačkih jelovnika), U: Zbornik **Strani jezici i turizam**, Sušac, V.; Krpan, T.; Lozo, I. (ur.), Morepress, Zadar, 2020. p. 124.

²⁴ Ibid., p. 126.

²⁵ BRATANIĆ, M.: **Rječnik i kultura**, Biblioteka SOL., Zagreb, 1991., p.41.

²⁶ Usp. KRPAN, T. (2014.) **Die Wortbedeutungen und ihre Perzeptionsunterschiede in der Sprache des Tourismus**, u: Zbornik Perspektivierung – Perspektivität, Beziehung zwischen Sprache und Wirklichkeit in der

Kako bismo zornije prikazali poteškoće s kojima se susreću prevoditelji, prikazat ćemo to na primjerima iz znanstvenoga članka autorica V. Kičiš i H. Begonja koje su pisale o poteškoćama u području gastronomije.

Autorice u radu istražuju i analiziraju hrvatsko-njemačke prijevode dalmatinskih jela na primjeru tekstne vrste jelovnik. Uz primjere neadekvatnih prijevoda dalmatinskih jela, analiza ukazuje na pomanjkanje kvalitete prijevoda na gramatičkoj, semantičkoj i pravopisnoj razini.

Kako bi se određena informacija predstavila stranim turistima, svakoj turističkoj destinaciji potrebni su kvalificirani prevoditelji. U ukupnome dojmu određene destinacije značajnu ulogu ima gastronomska ponuda te njezina promocija. Autorice (Kučiš, Begonja) navedenoga rada istražile su i analizirale prijevode 50 jela u 30 jelovnika ugostiteljskih objekata u Zadru. Navele su primjere nepravilno prevedenih naziva dalmatinskih jela s hrvatskoga na njemački jezik, uputile na važnost pravilnoga prevođenja (koristeći funkcionalistički pristup u teoriji prevođenja), a zatim ispravile greške i predložile pravilan prijevod.

Prevođenje jelovnika nije jednostavan zadatak jer prevoditelj treba biti upoznat sa specifičnostima ciljne kulture te sa stručnom gastronomskom terminologijom. Jelovnici gosta informiraju, no ujedno i motiviraju na konzumiranje pa je funkcija jelovnika prvenstveno informativna, a zatim i apelativna. U prevođenju jelovnika prevoditelj ima ulogu jezičnoga i kulturnoga posrednika. „Funkcionalizam ili teorija skoposa (njem. *Skopostheorie*) u teoriji prevođenja zastupa tezu da je u procesu prevođenja ključna uloga prevoditelja kao stručnjaka za međukulturno komuniciranje i skopos, dakle cilj prijevoda, koji mora biti u ciljnoj kulturi razumljiv s obzirom na očekivanja ciljne publike.“²⁷

Strukovni jezik gastronomije karakteriziraju domišljati nazivi (pr. *pijana hobotnica s rimskim njokima*), nazivi u kojima se nalaze eponimi (pr. *paški sir*) te posuđenice (pr. *pršut*). Karakteristični su i glagoli u nazivima jela koji opisuju način pripreme određenoga jela (pr. *punjene lignje*), a u mnogim jelovnicima mogu se naći i opisni pridjevi u nazivima jela u apelativnoj funkciji (pr. *ukusna pečenka*).²⁸

---

deutschen Sprache, der deutschsprachigen Literatur, Kultur, DaF-Didaktik und Translatologie, Band 1, ur. Abrashi, T./Blakaj-Gashi, A./Ismajli, B., Universiteti i Prishtinës, Prishtina, p. 173-191.

²⁷ KUČIŠ, V.-BEGONJA, H. (2020.), p. 123.

²⁸ Usp. KUČIŠ, V.-BEGONJA, H. (2020.), p. 125.

„Prevoditelj jelovnika iz ugostiteljske ponude treba vladati jezičnim strukturama i konstrukcijama koje su normirane te biti senzibiliziran i specijaliziran za tematsko područje gastronomije.“²⁹

Autorice Kučiš i Begonja u svrhu analize svojega istraživanja kategorizirale su prijevodne postupke kulturema za koje u ciljnome jeziku ne postoje adekvatni izrazi: prevođenje odabiranjem izraza bliskoga u značenju, doslovan prijevod te parafraza (prilagodba izraza iz izvornog jezika).³⁰

„Sedam dalmatinskih jela (*Bakalar bianco, Fritaja, Gavun, Girice s prilogom, Janjetina s bižima, Tingul i Srdele*) u analiziranim se jelovnicima pojavljuju bez prijevoda na njemački jezik. Preostala 43 jela evidentirana su u 30 jelovnika u ukupno 136 prijevodnih varijanata na njemačkom jeziku.“³¹

Budući da u radu govorimo o jeziku struke, naglasimo da je zbog stalnoga i brzoga razvoja znanosti i tehnologije najizraženija leksička kreativnost. Njegovo proučavanje uvelike je usredotočeno na proučavanje stručnoga rječnika koje nije moguće potpuno odvojiti od proučavanja gramatike pa u proučavanju jezika struke valja posvetiti pažnju i proučavanju gramatike.³²

Autorice za kulturem *Hobotnica na rikoli* (*rikola, aceto balzamico, maslinovo ulje, kapari, kuhana ohlađena hobotnica*) evidentiraju ciljni tekst *Seepolyp am Rucola* (*rucolla, aceto balzamico, olivenöl, kapern, gekocht kühlen seepolip*) u kojem prvo uočavaju gramatičke i pravopisne greške koje ispravljaju i predlažu prijevod *Seepolyp an Rucola* (*Rucola, Aceto balsamico, Olivenöl, Kapern, gekochter gekühlter Seepolyp*). Uz to ističu i da bi semantički izraz za hobotnicu bio *Oktopus*, dakle za navedeno jelo adekvatniji bi izraz bio *Oktopussalat an Rucola*. Za tradicionalan hrvatski *Brudet od bakalara* autorice u jelovniku pronalaze prijevod u kojem su nepostojeći izrazi u njemačkome jeziku, a glasi *Fischragout italienisch*. Jelo *Salata od hobotnice* prevedeno je kao *Krake Salat* umjesto gramatički ispravno *Krakensalat* te semantički ispravno *Oktopussalat*. Autorice navode da su najčešće gramatičke pogreške posljedice nepravilnoga određivanja roda imenice na njemačkome jeziku te time i nepravilne pridjevske deklinacije, greške u upotrebi određenoga i neodređenoga člana,

---

²⁹ KUČIŠ, V.-BEGONJA, H. (2020.), p. 125.

³⁰ Usp. KUČIŠ, V.-BEGONJA, H. (2020), p. 126-127.

³¹ KUČIŠ, V. - BEGONJA, H. (2020.), p. 127.

³² OMRČEN, D.: **Gramatičko znanje engleskoga kao stranoga jezik u studenata i studentica kineziologije**, Strani jezici, Zagreb, Vol.40, 2011, 2, p. 146 -147.

neispravan odabir prijedloga. Gramatičke se pogreške najčešće pojavljuju u složenicama – izostavljanje spojnika ili razdvajanje dijelova složenica kada ih ne treba razdvajati. Brojne su i pogreške na stilskoj razini koje su posljedica doslovnoga prevođenja. Primjerice, u opisu jednoga jela izraz *na podlozi od zelene salate* preveden je kao *auf grüner Basis* umjesto nekim od izraza koji su uvriježeni u njemačkome strukovnom jeziku kao što je *auf Salatbett*. Jelo *Grdobina s pršutom na žaru* prevedeno je kao *Seeteufel, gegrillt in geräucherten Schinken* što nije ispravno jer se za grdobinu umjesto izraza *Seeteufel* treba upotrijebiti izraz *Seeteufelfilet*. U tom prijevodu korišten je prijevodni postupak odabira izraza bliskoga značenja. Razlog tome zašto taj prijevod nije ispravan nalazi se u načinu pripreme jela – pršutom se ne omotava čitava grdobina, već samo fileti. Nadalje, *Gegrillt in geräucherten Schinken* gramatički je i semantički nepravilan izraz te ga autorice mijenjaju s *im Mantel von dalmatinischem Pršut*, a još pravilniji izraz bio bi *im Speckmantel*. Autorice predlažu ispravan prijevod jela *Grdobina s pršutom na žaru* – *Gegrillte Seeteufelfilets im Mantel von dalmatinischem Pršut, mit Olivenöl verfeinert*. Još jedan primjer prijevodnoga postupka biranja izraza približnoga značenja je prijevod jela *Marinirani i slani incuni* kao *marinierte und gesalzene Sardellen*. Incun i srdela izgledom su slični, no to su dvije različite ribe različitoga okusa. Autorice predlažu prijevod *Adriatische Anshovis in Olivenöl-Zitronensaft-Marinade*. Na primjeru prijevoda jela *Pržola s blitvom na dalmatinski* uočavamo važnost poznavanja gastronomije određenoga područja te načina pripreme određenoga jela. Prevoditelj je navedeno preveo kao *Entrecôte mit Mangold dalmatinischer Art*. Dalmatinska pržolica priprema se isključivo od svinjskoga mesa za razliku od pržolice koja se može pripremati od svinjskog, junećeg ili telećeg mesa. Važno je u opisu jela naglasiti da se radi o svinjskome kotletu zbog gastronomske baštine Dalmacije i potencijalnih religijskih ograničenja stranih turista ili drugih gostiju koji nisu upoznati s dalmatinskom gastronomijom. Autorice smatraju da se u prijevodu toga jela, radi očuvanja njegove autohtonosti, treba upotrijebiti prijevodni postupak citiranja uz pojašnjenje načina pripreme jela te predlažu ispravljeni prijevod *Dalmatinische Bržolica (Schweinekotelett) vom Grill, dazu Gemüse*. Uočavaju upotrebu citata i smatraju pozitivnom na primjeru prijevoda jela *Rožata* kao *Dalmatinische Rožata, Karamelcreme in Karmelsoße*, a istraživanjem su došle do zaključka da potpuni ispravan prijevod glasi *Dalmatinische Rožata – Eiercreme mit Karamellguss*.³³

---

³³ Usp. KUČIŠ, V. - BEGONJA, H. (2020.), p. 128-134.

3.3.1. NAJUČESTALIJI PRIMJERI POGREŠAKA PRI PREVOĐENJU NA NJEMAČKOM JEZIKU

Kako bismo zornije prikazali probleme koji nastaju prevođenjem na njemački jezik ili s njemačkoga jezika, navodimo provedeno istraživanje studentice Ane Đukanović iz 2015. godine.³⁴ Rezultati provedenoga istraživanja pokazuju da je od ukupno 53 anketirana ispitanika 20 studenata druge godine, 28 studenata treće godine te 5 studenata četvrte godine, tj. prve godine diplomskoga studija. Kad je riječ o samostalnom učenju – prosječan odgovor je dva do tri sata tjedno (21 student). Deset ispitanih studenata izjavilo je da njemački jezik ne uči redovito dok njih devet uči jedan sat tjedno, a njih deset manje od jednoga sata. Na pitanje koliko često prevode rečenice ili tekstove, većina studenata (64 %) odgovorila je da to radi jednom tjedno, 30 % studenata dvaput tjedno, 4 % jednom mjesečno dok samo 2 % uopće ne prevodi zadane rečenice ili tekstove s hrvatskoga jezika na njemački jezik. Svoje znanje njemačkoga jezika u struci, odnosno jezika turizma većina studenata (33 %) ocijenila je kao dobro, iza toga slijedi 32 % koji svoje znanje ocjenjuju kao dovoljno dok ih 19 % ocjenjuje kao vrlo dobro. Samo jedan student smatra svoje znanje izvrsnim, a 6 % kao početničko.

Greške koje se događaju pri prevođenju imaju različite razloge. Osim neznanja prevoditelja, izvor pogrešaka može biti i pogrešna uporaba rječnika. Najveći izvor pogrešaka vezan je uz gramatiku (30 studenata), zatim rječnik (23), red riječi u rečenici (16), prijevod stručnih riječi (10), pravopis (3), a velik problem predstavlja im i određivanje člana roda imenica. Najveće su poteškoće: određivanje roda/člana imenica (45 %), deklinacija pridjeva (33 %), deklinacija imenica (11 %), glagolska vremena (6 %), konjugacija glagola (5 %). Kod pismenog/usmenog prevođenja 64 % ispitanih studenata bolje se snalazi u pisanome prevođenju, a 74 % smatra da je jednostavnije prevoditi s njemačkoga na hrvatski jezik.

Kad je riječ o korištenju različitih pomagala pri prevođenju, najčešće su korišteni internetski prevoditelji (47 %), zatim rječnici njemačkoga jezika (26 %), vlastite bilješke i praćenje nastave (16 %), pomoć kolega (9 %), a najmanje pomoć profesora (2 %).

Učenje njemačkoga jezika u usporedbi s ostalim stranim jezicima: 11 od 53 ispitana studenta odgovorilo je da njemački jezik uči s većom lakoćom od ostalih stranih jezika (21 %) dok njih 16 smatra da njemački jezik usvaja mnogo sporije i teže u usporedbi s ostalim stranim jezicima

---

³⁴ Usp. ĐUKANOVIĆ, A.: **Problemi i poteškoće pri stručnom prevođenju s hrvatskog jezika na njemački jezik**, (završni rad), Odjel za turizam i komunikacijske znanosti, Sveučilište u Zadru, 2015.

(30 %). Najveći broj odgovora (ukupno 26) bilo je na sredini – da njemački jezik usvajaju podjednako kao i ostale strane jezike (49 %).

3.3.2. ODABRANI PRIMJERI POGREŠAKA PRI PRIJEVODU STUDENTSKIH RADOVA

Na morfosintaktičkoj razini navodimo primjere u kojima pri prijevodu treba biti oprezan. Česte pogreške na gramatičkoj razini odnose se na pogrešno određivanje roda njemačkih imenica, a time i pogrešnu uporabu određenoga člana, nepravilnosti u imenskoj i pridjevskoj deklinaciji.

Navest ćemo nekoliko primjera:

a) pogrešan rod imenice, pogrešna uporaba određenoga člana³⁵

der (die) Adria, die (das) Land, der (das) Schloss, die (der) Palast, der (das) Museum, die (das) Land, der (die) Insel, die (das) Kulturerbe, der (die) Landschaft, der (das) Landtor, der (die) Stadt, das (der) Tourismus, die (das) Zimmer, der (die) Zeit

- *Der (die) kleinste Insel des (der) kroatischen Adria.*
- *Hier rechts liegt der (das) Schloss einer bekannten Familie.*
- *Seine Freundin hat die (das) Zimmer gefunden.*
- *... mit der (dem) Kulturerbe des Mittelalters.*
- *Der (das) Landtor ist das bekannteste Denkmal in der Stadt.*
- *Das (der) Tourismus ist an allen unseren Inseln sehr entwickelt.*

b) deklinacije

- *In diesem (dieser) Zeit habe ich viel über die Städte in Istrien erfahren.*
- *Wir bitten Sie, dass Sie uns Termin (einen Termin) für Besuch (für den Besuch) bekannt geben.*
- *Der (den) Archipel bilden zwei große Insel (Inseln).*
- *Die urbane Struktur von dem (der) Stadt stammt aus dem Mittelalter.*
- *An der (dem) Strand lagen wir den ganzen Nachmittag.*
- *Auf eine (einer) relativ kleine (kleinen) Fläche befinden sich viele Festungen.*

---

³⁵ U zagradama su navedene gramatički pravilno napisane riječi.

- Von der (den) zahlreichen anderen Denkmäler (Denkmälern) erwähnen wir die romanische Kirche des ehemaligen Kloster (Klosters).

c) na sintaktičkoj razini utvrđujemo pogreške u uporabi oblika jakih glagola

- *Wir interessieren uns für den abotenen (angebotenen) Ausflug.*
- *Seine Gästin war sehr zufrieden mit diesem gekauften (gekauften) Souvenir.*

d) pogreške u određivanju jednine i množine imenice

- *Die drei größten Fluss (Flüsse) der Lika.*
- *Unsere Hause (Häuser) liegen an der Küste.*
- *... durch die reichen Barockaltar (Barockaltäre).*

e) pogreške u konjugaciji jakih glagola u preteritu ili perfektu

- *Unsere Gäste haben (sind) immer gern gereist.*

f) pogreške pri uporabi zamjenica

- *Wir interessieren sich (uns) noch im mer für dieses Reiseziel.*
- *Das barocke Bischofsschloss, denen (dessen) Räume eine bedeutende Kunstsammlung beherbergen,...*
- *Alle Gäste baden sich (-) in dieser Bucht.*

g) pogreške pri uporabi vremenskih veznika *als/wenn*

- *Immer als (wenn) du dieses Land besuchst, ...*
- *Wenn (als) wir voriges Jahr in diesem Restaurant gegessen haben, war ....*

h) pogreške na grafemskoj razini

- *Das Archaologische (Archäologische) Museum wurde noch im achtzerten (achtzehnten) Jahrhundert gegründet.*
- *Sudlich (südlich) und östlih (östlich) von der Festung liegen...*
- *Wegen seiner Naturschönkeiten (Naturschönheiten)...*
- *Seine mittelalterliche (mittelalterliche) Burg war zu jener Zeit gut besiedelt.*
- *Entologische (Ethnologische) Abteilung des Volksmuseums.*

i) primjeri negativnoga prijenosa iz hrvatskoga jezika

- *Unsere Gäste bitten für (um) Reiseprospekte.*
- *Die Kathedrale wurde von (aus) Ziegel gebaut.*

j) primjeri negativnoga prijenosa iz engleskoga jezika koji potvrđujemo pogrešnom uporabom glagola *bekommen*, tj. engl. glagol *become* umjesto njemačkoga glagola *werden* u značenju *postati* kao i uporabi imenica *zid (Wand)* i *hodočasnik" (Pilger)*

- *Die Meisterwerke bekommen weltweit bekannt.*
- *Der Nordwall (die Nordwand) des Palastes wurde...*
- *Der Ort wurde von vielen Pilgrim (Pilgern) besucht.*

k) pogreške na semantičkoj razini

- *Die Kathedrale der hl. Stošija ist eine bekannte romische (romanische) Kathedrale.*
- *Am Anfang des 19. Jahrhunderts stieg die Bevölkerungsnummer (-zahl).*
- *Das Landtür (Landtor) stammen noch aus dieser Epoche.*

4. ISTRAŽIVANJE - NAJČEŠĆE POTEŠKOĆE KOD PREVOĐENJA STRUČNIH TEKSTOVA

Kao sastavni dio definiranja poteškoća u prevođenju tekstova na njemačkome jeziku iz područja kulture i turizma provedeno je anketno istraživanje među studentima studija *Kultura i turizam* Sveučilišta u Zadru te studentima germanistike u Zadru, Zagrebu i Osijeku.

Osnovni je cilj istraživanja utvrditi što studentima predstavlja problem u prevođenju stručnih tekstova s njemačkoga na hrvatski jezik i obrnuto. Provedenim istraživanjem želi se ukazati na poteškoće na koje se nailazi pri prevođenju tekstova u procesu učenja njemačkoga jezika te dobivene rezultate inkorporirati u saznanja o navedenoj problematici. Težište istraživanja odnosi se na stručne tekstove iz područja kulture i turizma, odnosno iz udžbenika kojim su se ispitanici koristili pri učenju njemačkoga jezika.

4.1. METODOLOGIJA

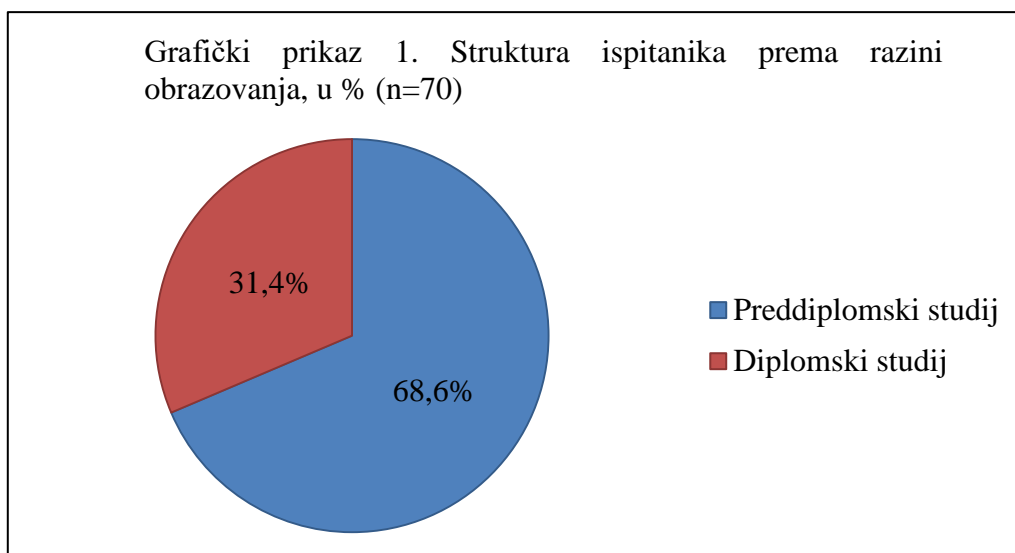
Upitnik je kreiran putem *Google Forms* softvera te društvenim mrežama poslan ispitanicima. Prikupljanje i analiza podataka objavljena je na temelju ankete provedene na uzorku od 70 ispitanika.

4.2. REZULTATI ISTRAŽIVANJA I INTERPRETACIJA

Razina obrazovanja. Promotri li se struktura ispitanika prema razini obrazovanja u ukupnom uzorku, vidljivo je da je 48 (68,6 %) ispitanika na preddiplomskome, a njih 22 (31,4 %) na diplomskome studiju. Navedene podatke prikazuje grafički prikaz 1.

Grafički prikaz 1. Struktura ispitanika prema razni obrazovanja

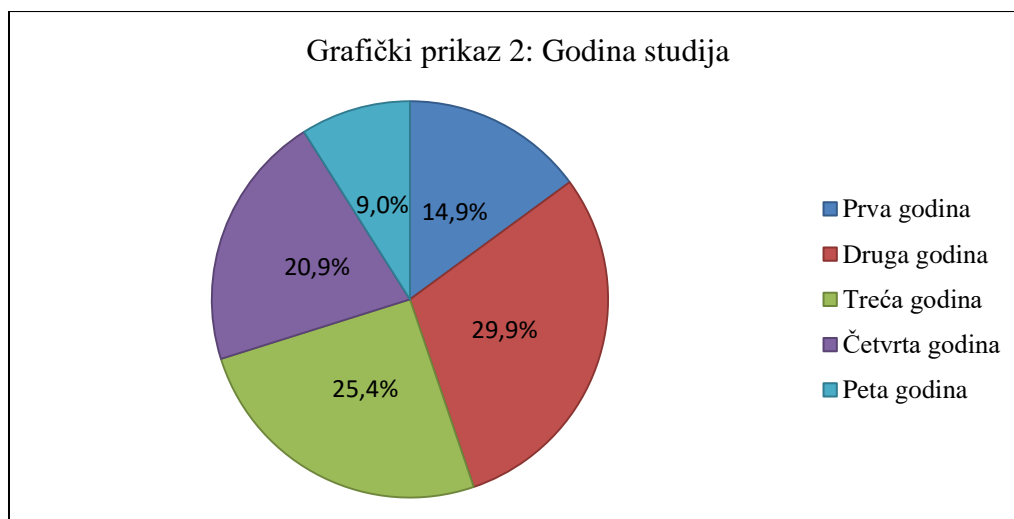

Izvor: obrada autorice rada

Godina studija. U ukupnome uzorku 13 (18,6 %) je ispitanika na prvoj, 20 (28,6 %) na drugoj, 17 (24,3 %) na trećoj, 14 (20,0 %) na četvrtoj te 6 (8,6 %) na petoj godini studija. Navedene podatke prikazuje grafički prikaz 2.

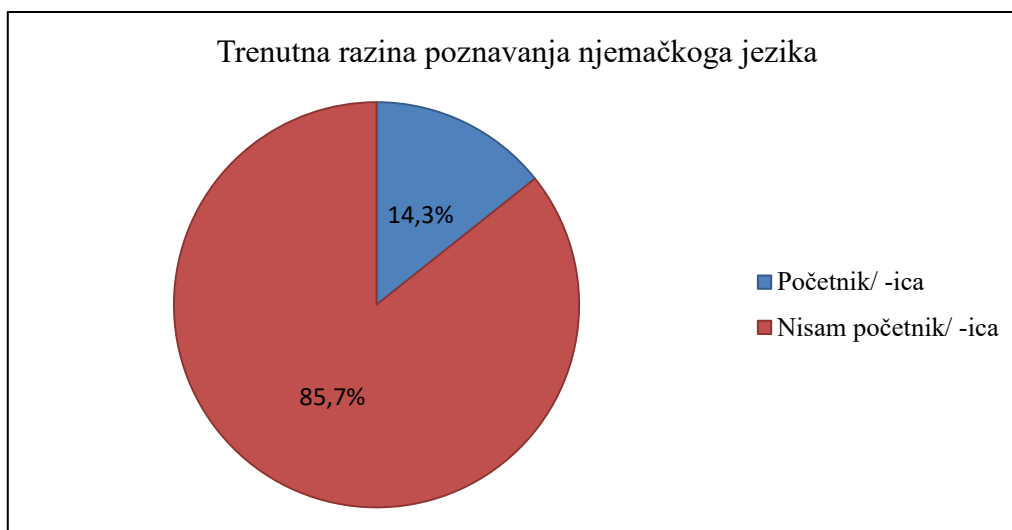
Grafički prikaz 2. Godina studija

Izvor: obrada autorice rada

Razina poznavanja jezika. Od ukupnoga broja ispitanika njih 60 (85,7 %) nisu početnici u učenju njemačkoga jezika dok njih 10 u trenutku ispunjavanja ankete (14,3 %) pohađa njemački jezik prvi puta u godini studija. Navedene podatke prikazuje grafički prikaz 3.

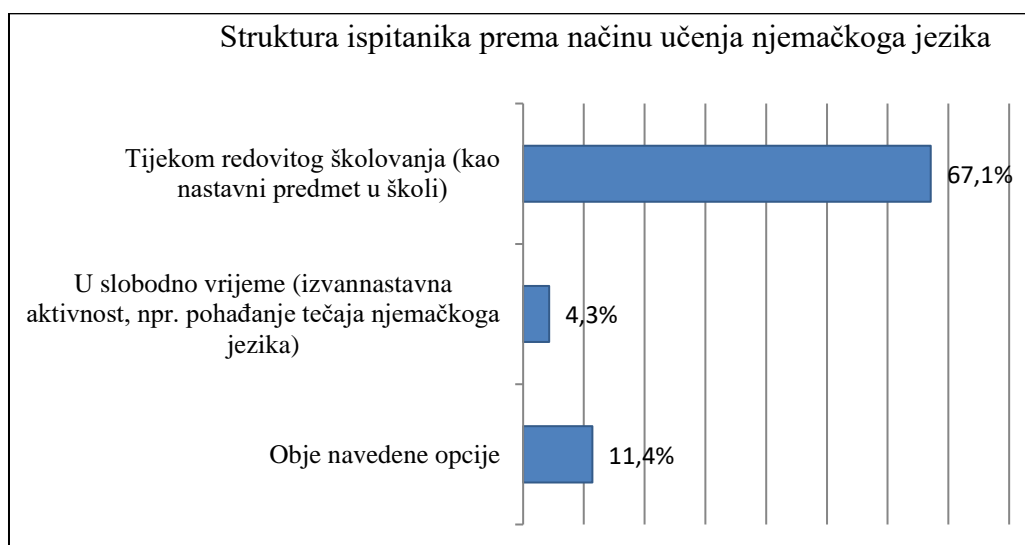
Grafički prikaz 3. Trenutna razina poznavanja njemačkoga jezika

Izvor: obrada autorice rada

Način učenja njemačkoga jezika. Među ispitanicima značajno je veći broj onih koji su njemački jezik učili tijekom redovitoga školovanja – 47 (67,1 %). Isključivo u slobodno vrijeme njemački jezik učilo je njih 3 (4,3 %), a 15 (21,4 %) ispitanika izjavilo je da su njemački jezik učili i na nastavi u školi i na tečaju njemačkoga jezika ili na neki drugi način koji se smatra izvannastavnom aktivnosti. Ukupno 5 (7,1 %) ispitanika nije odabralo nijedan od ponuđenih odgovora što znači da do godine studija na kojoj su u trenutku ispunjavanja ankete nisu pohađali nastavu njemačkoga jezika u školi niti su učili njemački jezik u slobodno vrijeme. Navedene podatke prikazuje grafički prikaz 4.

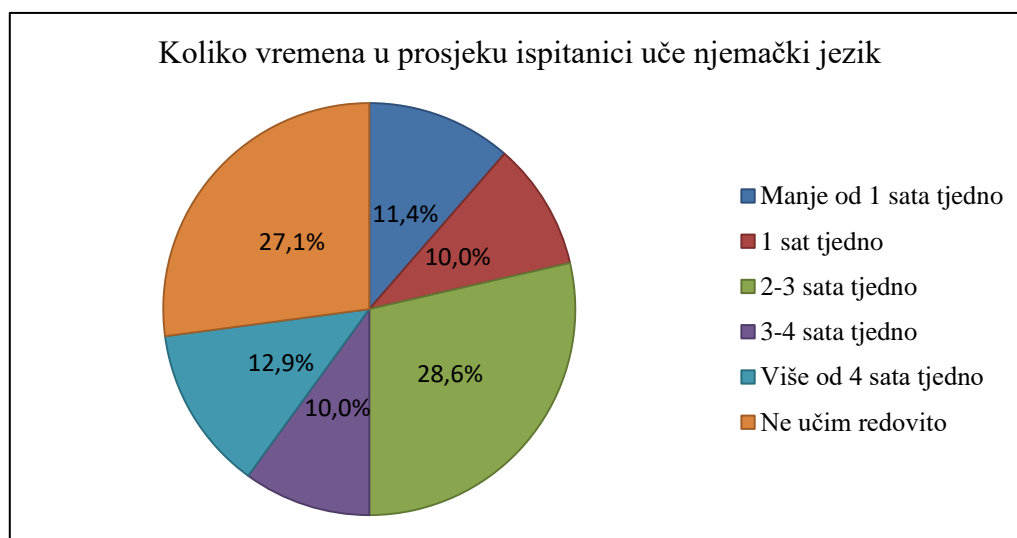
Grafički prikaz 4. Struktura ispitanika prema načinu učenja njemačkoga jezika

Izvor: obrada autorice rada

Prosječno vrijeme provedeno učeći njemački jezik. Na razini tjedna u prosjeku manje od jednoga sata njemački jezik uči 8 (11,4 %) ispitanika, jedan sat na učenje odvaja njih 7 (10,0 %), dva do tri sata njih 20 (28,6 %), tri do četiri sata 7 (10,0 %) ispitanika, više od četiri sata učeći provodi 9 (12,9 %) ispitanika, a preostalih 19 (27,1 %) izjavilo je da ne uči redovito. Navedene podatke prikazuje grafički prikaz 5.

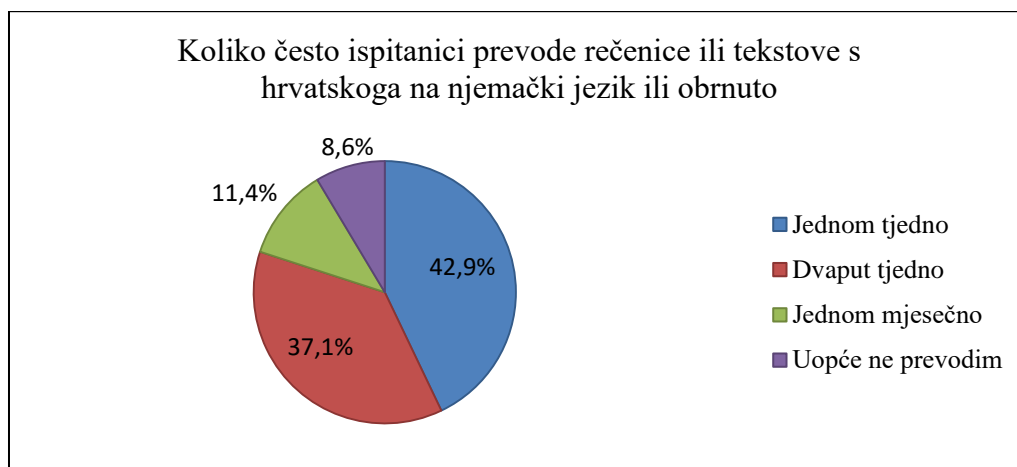
Grafički prikaz 5. Koliko vremena u prosjeku ispitanici uče njemački jezik

Izvor: obrada autorice rada

Prosječno vrijeme provedeno prevodeći s hrvatskoga na njemački jezik i obrnuto. Jednom tjedno rečenice ili tekstove s hrvatskoga na njemački te s njemačkoga na hrvatski jezik prevodi 30 (42,9 %) ispitanika, dvaput tjedno 26 (37,1 %) ispitanika, jednom mjesečno prevodi 8 (11,4 %), a preostalih 6 (8,6 %) ispitanika ne prevodi uopće. Navedene podatke prikazuje grafički prikaz 6.

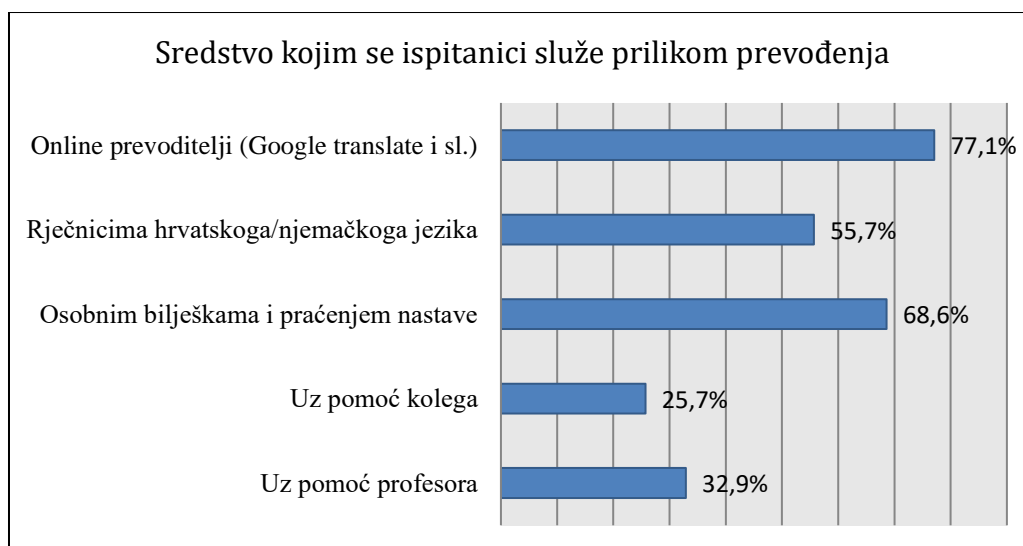
Grafički prikaz 6. Učestalost prijevoda rečenica ili tekstova s hrvatskoga na njemački jezik ili obrnuto

Izvor: obrada autorice rada

Sredstvo kojim se ispitanici služe pri prevođenju. Na ukupnome uzorku jedan ispitanik koristi se isključivo rječnicima, jedan ispitanik prevodi isključivo uz pomoć profesora, njih četvero prevodi s pomoću osobnih bilježaka i praćenjem nastave. Internetskim prevođenjem služi se sedam ispitanika, a internetskim prevođenjem rječnicima služi se njih pet, svojim bilješkama s nastave njih 14, devet ispitanika služi se u prevođenju i rječnicima, internetskim prevoditeljima i svojim bilješkama, a svim ponuđenim sredstvima služi se njih osam. Navedene podatke prikazuje grafički prikaz 7.

Grafički prikaz 7. Sredstvo kojim se ispitanici služe prilikom prevođenja

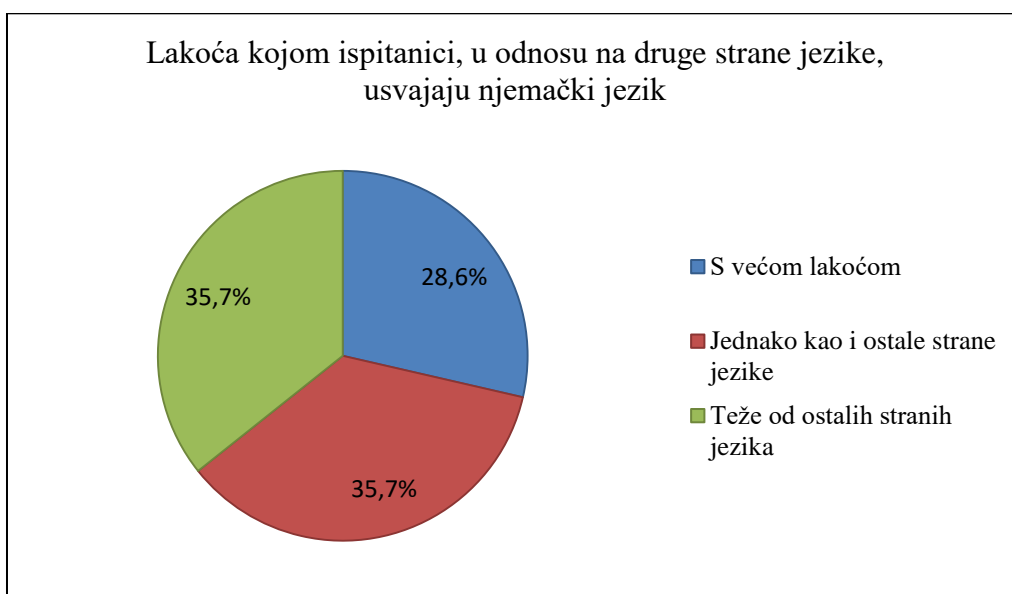

Izvor: obrada autorice rada

Lakoća kojom ispitanici, u odnosu na druge strane jezike, usvajaju njemački jezik. U ukupnom uzorku ispitanika njih 25 (35,7 %) izjavilo je da njemački jezik usvaja jednakom

lakoćom kojom usvaja i druge strane jezike. Teže od drugih stranih jezika njemački usvaja također 25 (35,7 %) ispitanika, a 20 (28,6 %) ispitanika većom lakoćom usvaja njemački od ostalih stranih jezika. Navedene podatke prikazuje grafički prikaz 8.

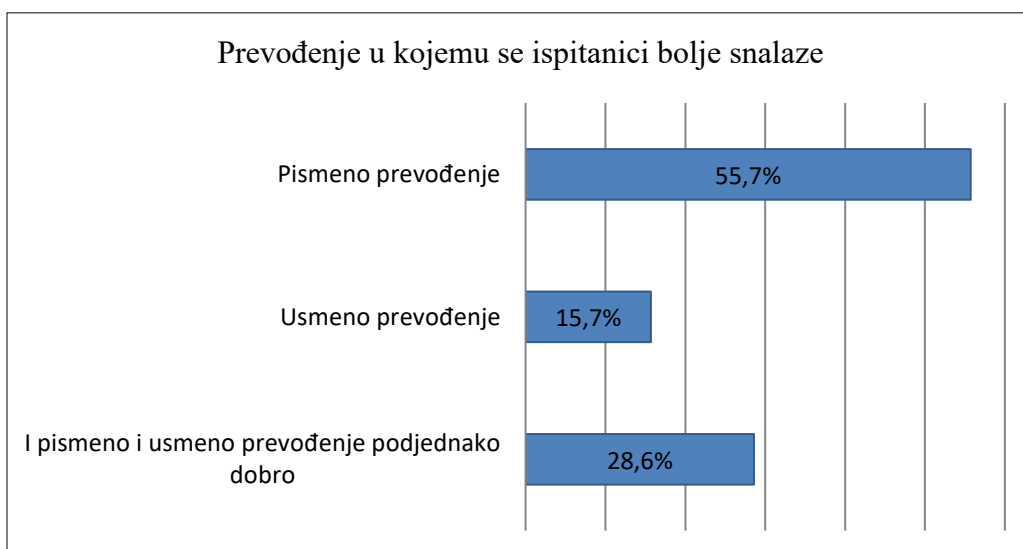
Grafički prikaz 8. Lakoća kojom ispitanici, u odnosu na druge strane jezike, usvajaju njemački jezik

Izvor: obrada autorice rada

Prevođenje u kojem se ispitanici bolje snalaze. Najviše ispitanika (39 ili 55,7 %) snalazi se u pisanome prevođenju, u usmenome njih 11 (15,7 %), a podjednako dobro snalazi se i u usmenome i u pisanome njih 20 (28,6 %). Navedene podatke prikazuje grafički prikaz 9.

Grafički prikaz 9. Prevođenje u kojem se ispitanici bolje snalaze

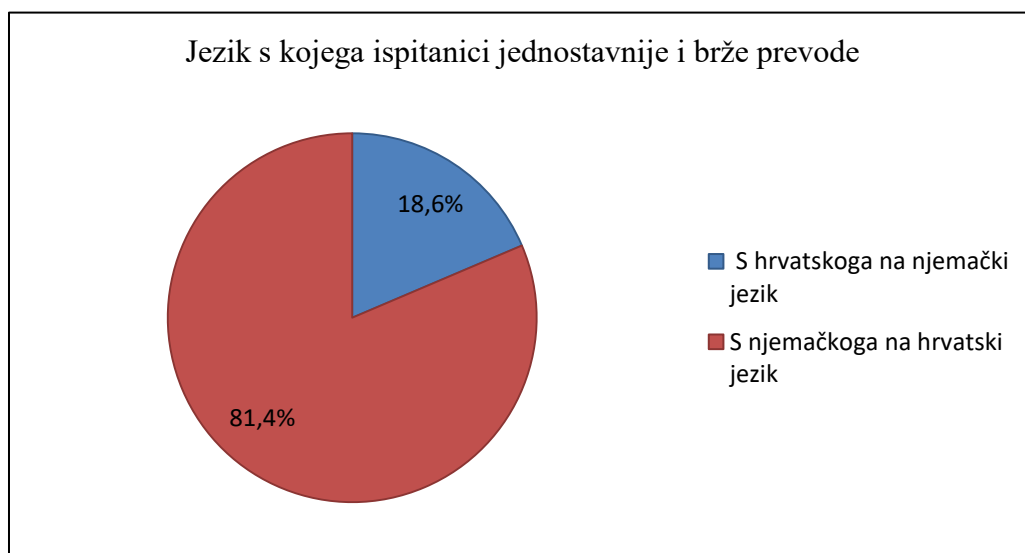

Izvor: obrada autorice rada

Jezik s kojega ispitanici jednostavnije i brže prevode.

S hrvatskoga na njemački jezik jednostavnije i brže prevodi 13 (18,6 %) ispitanika, a s njemačkoga na hrvatski jezik njih 57 (81,4 %). Navedene podatke prikazuje grafički prikaz 10.

Grafički prikaz 10. Jezik s kojega ispitanici jednostavnije i brže prevode

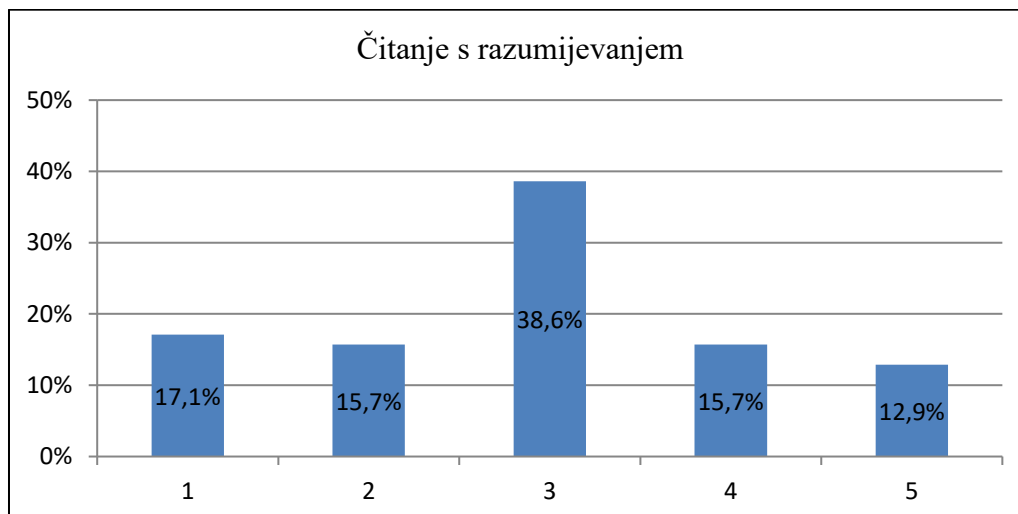

Izvor: obrada autorice rada

Od ispitanika se zatim tražilo da na ljestvici od 1 (ne predstavlja mi problem) do 5 (uvijek mi predstavlja problem) ocijene određene segmente usvajanja njemačkoga jezika.

Čitanje s razumijevanjem. Od ukupnoga uzorka ispitanika za njih 12 (17,1 %) čitanje s razumijevanjem ne predstavlja problem, 11 (15,7 %) ispitanika smatra da im to rijetko predstavlja problem, za 27 (38,6 %) ponekad, a za 11 (15,7 %) ono često predstavlja problem. Preostalih devet (12,9 %) ispitanika izjavilo je da im čitanje s razumijevanjem uvijek predstavlja problem. Navedeno prikazuje grafički prikaz 11.

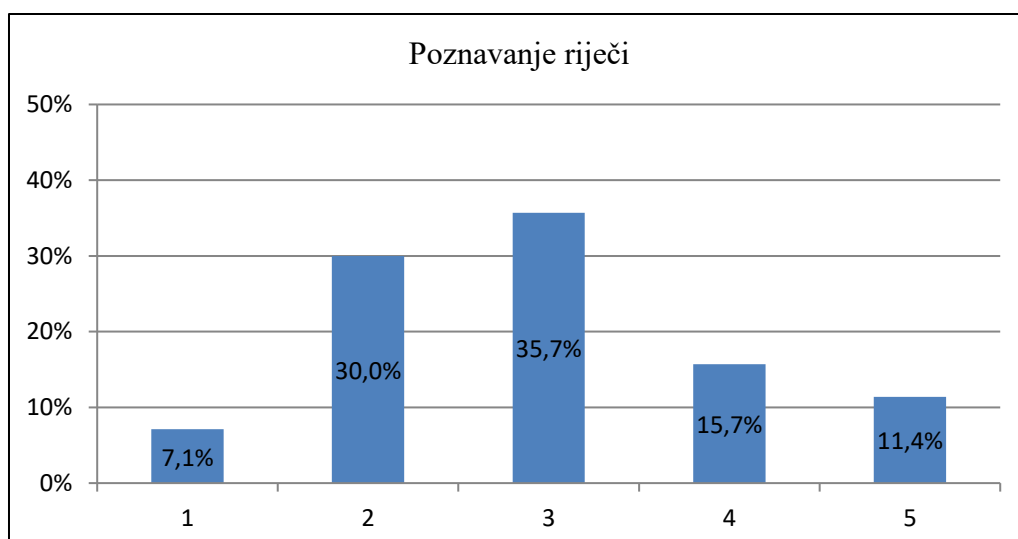
Grafički prikaz 11. Čitanje s razumijevanjem

Izvor: obrada autorice rada

Poznavanje riječi. Od ukupnoga uzorka ispitanika njih pet (7,1 %) nema poteškoća s poznavanjem riječi pri usvajanju njemačkoga jezika, 21 (30,0 %) ispitanik tvrdi da poznavanje riječi rijetko predstavlja problem, za 25 (35,7 %) ispitanika ono ponekad predstavlja problem, za 11 (15,7 %) često, a preostalih osam (11,4 %) ispitanika tvrdi da im poznavanje riječi uvijek predstavlja problem. Navedene podatke prikazuje grafički prikaz 12.

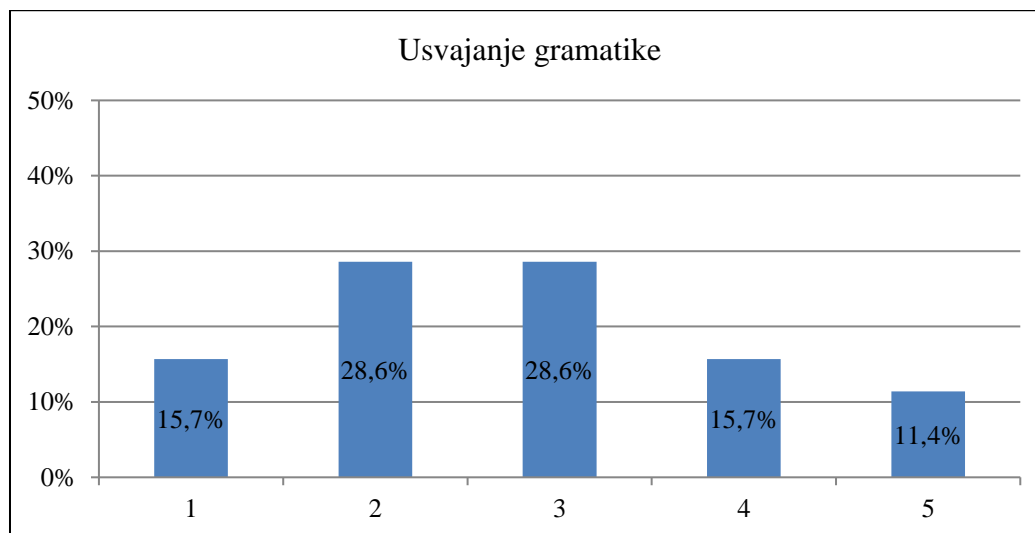
Grafički prikaz 12. Poznavanje riječi

Izvor: obrada autorice rada

Usvajanje gramatike. Od ukupnoga uzorka ispitanika njih 11 (15,7 %) nema problema s usvajanjem gramatike njemačkog jezika, 20 (28,6 %) ispitanika rijetko ima taj problem, 20 (28,6 %) ponekad, 11 ispitanika (15,7 %) često, a njih osam (11,4 %) nikada. Navedene podatke prikazuje grafički prikaz 13.

Grafički prikaz 13. Usvajanje gramatike

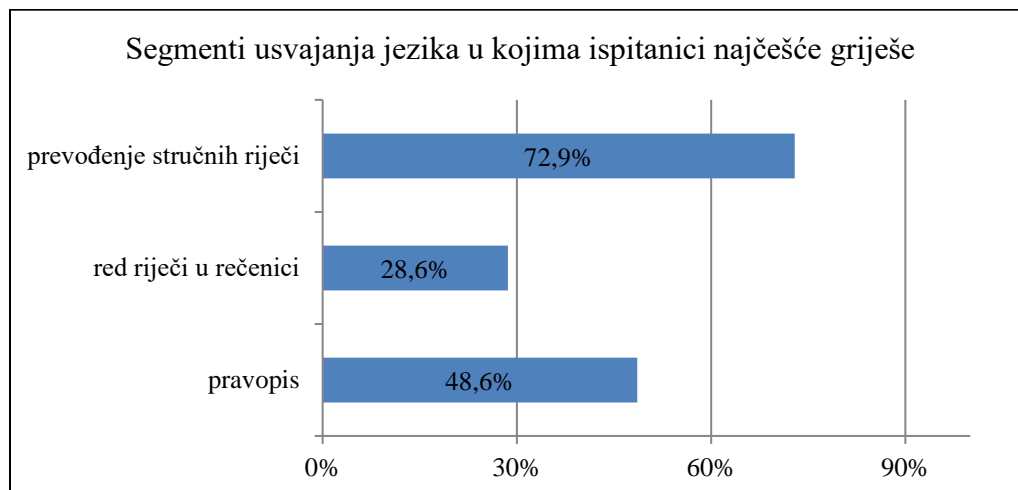

Izvor: obrada autorice rada

Od ispitanika se tražilo da odaberu u čemu najčešće griješe pri prevođenju: u pravopisu, redu riječi u rečenici ili prevođenju stručnih riječi. Ispitanici su mogli izabrati i više odgovora. Ukupno 26 (37,1 %) ispitanika najčešće griješi isključivo u prevođenju, tj. u pravilnome odabiru stručnih riječi iz područja kulture i turizma, sedam (10,0 %) ispitanika u redosljedju riječi u rečenici, a njih 10 (14,3 %) u pravopisu. Ukupno 14 (20,0 %) ispitanika najčešće griješi i u pravopisu i u prevođenju stručnih riječi, troje (4,3 %) u redosljedju riječi u rečenici i u prevođenju stručnih riječi, a dvoje (2,9 %) i u redosljedju riječi u rečenici i u pravopisu. U sva tri navedena segmenta često griješi osam (11,4 %) ispitanika. Navedene podatke prikazuje grafički prikaz 14.

Grafički prikaz 14. Segmenti usvajanja jezika u kojima ispitanici najčešće griješe

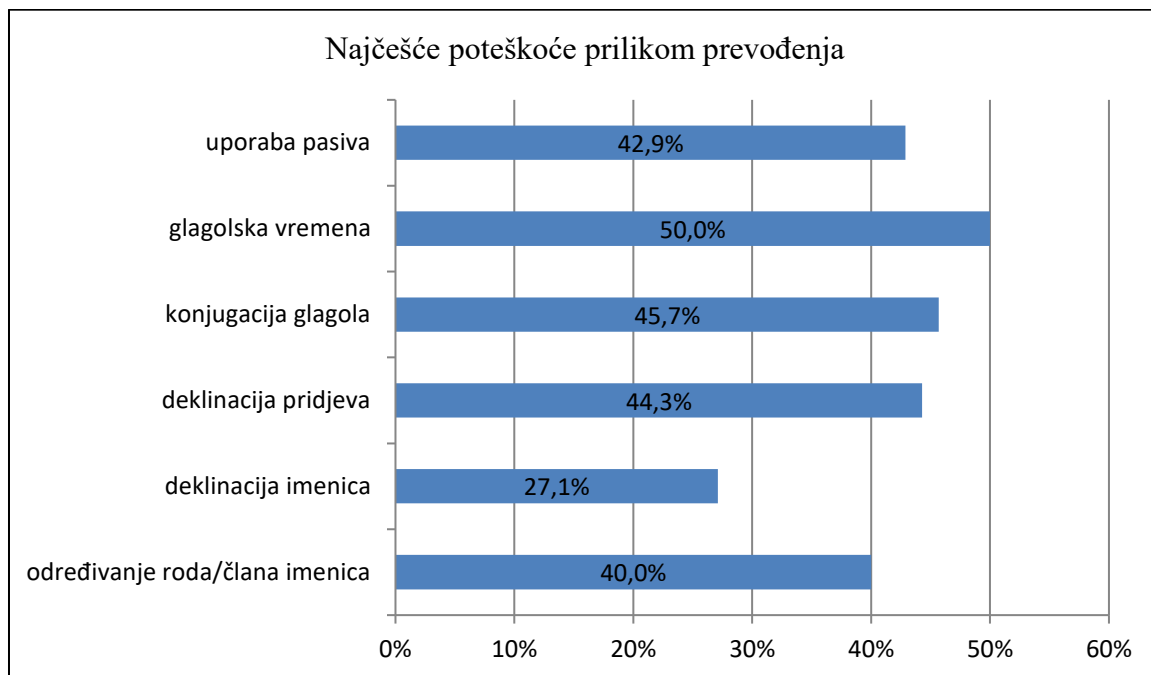

Izvor: obrada autorice rada

Ispitanike se zatim tražilo da odaberu što im pri prevođenju tekstova iz područja kulture i turizma najčešće izaziva poteškoće: određivanje roda/člana imenica, deklinacija imenica, deklinacija pridjeva, konjugacija glagola, glagolska vremena i/ili uporaba pasiva. Ispitanici su mogli odabrati više odgovora. Samo troje (4,3 %) ispitanika odabralo je ponuđene odgovore. Trojima (4,3 %) problem predstavlja isključivo uporaba pasiva pri prevođenju, četiri (5,7 %) ispitanika ima problem isključivo s glagolskim vremenima, dvoje (2,9 %) isključivo s određivanjem roda/člana imenica te po tri ispitanika s deklinacijom pridjeva, odnosno konjugacijom glagola.

Ukupno 28 (40 %) ispitanika izjavilo je da im određivanje roda/člana imenice izaziva poteškoće pri prevođenju, njih 19 (27,1 %) izjavilo je da im problem predstavlja deklinacija imenica, s deklinacijom pridjeva poteškoće ima njih 31 (44,3 %), a s konjugacijom glagola njih 32 (45,7 %). Ukupno 35 (50 %) ispitanika tvrdi da im glagolska vremena najčešće predstavljaju problem, a njima 30 (42,9 %) problem predstavlja uporaba pasiva. Navedene podatke prikazuje grafički prikaz 15.

Grafički prikaz 15. Najčešće poteškoće prilikom prevođenja

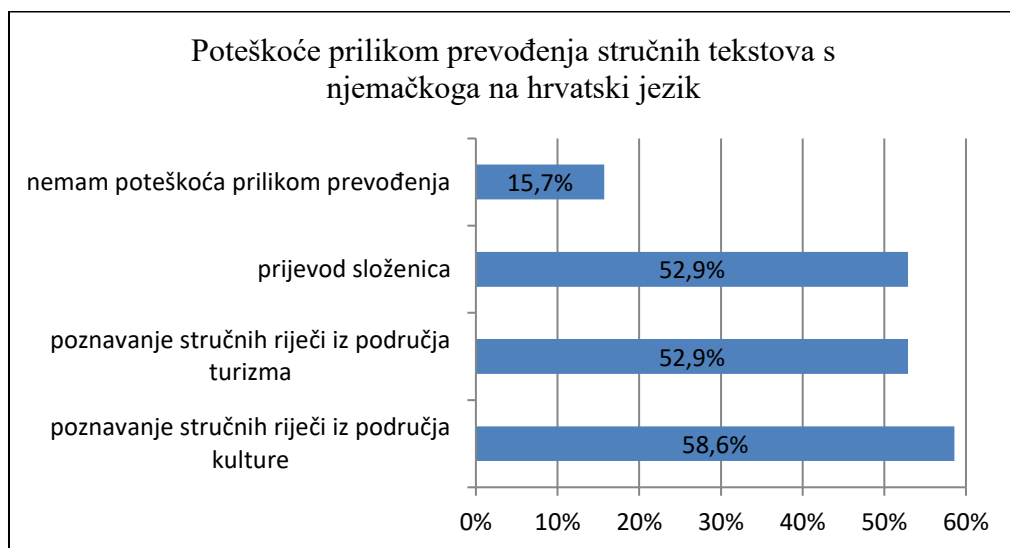
Izvor: obrada autorice rada

Naposljetku, od ispitanika se tražilo da odaberu što im od ponuđenoga iz područja kulture i turizma predstavlja poseban problem pri prevođenju stručnih tekstova s hrvatskoga na njemački jezik i obrnuto: poznavanje stručnih riječi iz područja kulture, poznavanje stručnih riječi iz područja turizma, prijevod složenica ili nemaju nikakvih poteškoća pri prevođenju stručnih tekstova iz područja kulture i turizma.

Pri prijevodu stručnih tekstova s hrvatskoga na njemački jezik iz područja kulture i turizma. Od ukupnoga uzorka ispitanika za njih 41 (58,6 %) poznavanje stručnih riječi iz područja kulture predstavlja poseban problem, a za njih 37 (52,9 %) poznavanje stručnih riječi iz područja turizma. Ukupno 37 (52,9 %) ispitanika izjavilo je da im prijevod složenica predstavlja poseban problem. Preostalih 11 (15,7 %) ispitanika nema nikakvih poteškoća pri prevođenju stručnih tekstova iz područja kulture i turizma.

Ukupno 13 (18,6 %) ispitanika odabralo je isključivo prevođenje složenica kao nešto što im predstavlja poseban problem pri prevođenju, 17 (24,3 %) ih je odabralo i poznavanje stručnih riječi iz područja kulture i iz područja turizma te prevođenje složenica kao problematičnima u prevođenju. 17 (24,3 %) ih je odabralo i poznavanje stručnih riječi iz područja kulture i iz područja turizma te prevođenje složenica. Navedeni podatci prikazuje grafički prikaz 16.

Grafički prikaz 16. Poteškoće prilikom prevođenja stručnih tekstova s njemačkoga na hrvatski jezik

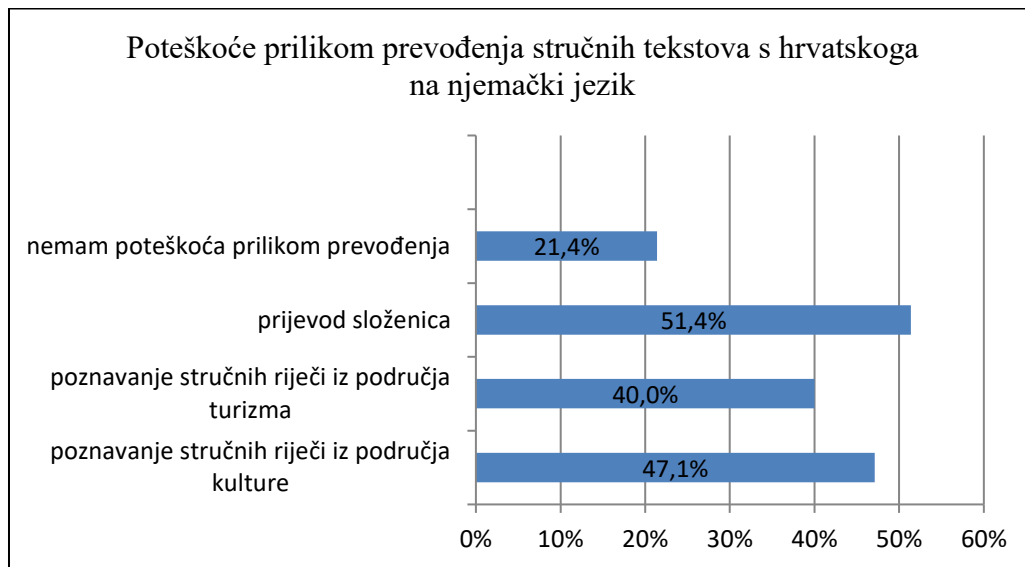

Izvor: obrada autorice rada

Pri prijevodu stručnih tekstova s njemačkoga na hrvatski jezik iz područja kulture i turizma. Od ukupnoga uzorka ispitanika za njih 33 (47,1 %) poznavanje stručnih riječi iz područja kulture predstavlja poseban problem, a za 28 (40,0 %) poznavanje stručnih riječi iz područja turizma. Ukupno 36 (51,4 %) ispitanika izjavilo je da im prijevod složenica predstavlja poseban problem. Preostalih 15 (21,4 %) ispitanika nema nikakvih poteškoća pri prevođenju stručnih tekstova iz područja kulture i turizma.

Ukupno 17 (24,3 %) ispitanika odabralo je isključivo prevođenje složenica kao nešto što im predstavlja poseban problem pri prevođenju, 14 (20,0 %) ih je odabralo i poznavanje stručnih riječi iz područja kulture i iz područja turizma te prevođenje složenica kao problematičnima u prevođenju. Ukupno devet ispitanika (12,9 %) ima poteškoća s poznavanjem stručnih riječi i iz područja kulture i iz područja turizma. Navedeno prikazuje grafički prikaz 17.

Grafički prikaz 17. Poteškoće prilikom prevođenja stručnih tekstova s hrvatskoga na njemački jezik

Izvor: obrada autorice rada

ZAKLJUČAK

Cilj ovoga rada bio je prikazati poteškoće u prevođenju stručnih tekstova s njemačkoga jezika u području kulture i turizma. Kako bi se taj cilj postigao, u radu se govorilo o konkretnim problemima u prevođenju, analizirao se i uspoređivao znanstveni rad i prethodna istraživanja koja su imala isti cilj, a provedeno je novo istraživanje među studentima koji uče njemački jezik.

Dosad provedena istraživanja pokazala su da su najčešći problemi u prevođenju stručnih tekstova doslovan prijevod kojim se zanemaruje kontekst teksta, nepoznavanje konteksta (pr. kulturnih ili povijesnih obilježja ciljnog jezika), primijećena je neupućenost u već prihvaćene termine u ciljnome jeziku koja rezultira nepravilnim prijevodom, često doslovnim, nedostatak znanja o razvoju ciljnoga jezika koje može rezultirati korištenjem termina koji više nisu u uporabi na tome govornom području. Autori provedenih istraživanja zaključuju da se u prevođenju stručnih tekstova događaju spomenute greške jer se zadatak prevođenja daje u ruke nestručnim prevoditeljima. Ovaj rad prikazao je koje su posljedice prevođenja, odnosno neispravnoga prevođenja. Neispravni prijevodi promidžbenih materijala turističke destinacije izazivaju podsmijeh turista, zbunjuju ih i narušavaju imidž destinacije što je najčešće vidljivo pogrešnom i nedosljednom uporabom stručne terminologije u prijevodu stručnoga teksta.

Autorice analiziranoga istraživanja navode da su najčešće gramatičke pogreške posljedice nepravilnoga određivanja roda imenice na njemačkome jeziku te time i nepravilne pridjevske deklinacije, greške u uporabi određenoga i neodređenoga člana i neispravan odabir prijedloga. Gramatičke se pogreške najčešće pojavljuju u složenicama poput izostavljanja spojnika ili razdvajanja dijelova složenica kada ih ne treba razdvajati. Brojne su i pogreške na stilskoj razini koje su posljedica doslovnoga prevođenja.

Provedeno je istraživanje među studentima koji prevode tekstove na njemački jezik ili s njemačkoga jezika. Cilj istraživanja bio je ispitati što studentima predstavlja problem pri prevođenju stručnih tekstova na njemačkome jeziku. Rezultati istraživanja pokazuju da se većina ispitanika bolje snalazi u pisanome nego usmenome prevođenju te da jednostavnije i brže prevode s njemačkoga na hrvatski jezik nego s hrvatskoga na njemački jezik. Većini ispitanika problem ponekad predstavlja čitanje s razumijevanjem dok im poznavanje riječi rijetko ili ponekad izaziva poteškoće kao i usvajanje gramatike. Segment usvajanja jezika u kojem ispitanici najčešće griješe prevođenje je stručnih riječi, posebice u prijevodu složenica.

Rezultati istraživanja Ane Đukanović iz 2015. godine i rezultati istraživanja provedenoga za potrebe ovoga rada mnogo se ne razlikuju. U ovome istraživanju više je studenata koji su izjavili da ne uči njemački jezik redovito te da uopće ne prevodi s njemačkoga na hrvatski jezik i obrnuto. Veći broj studenata danas upotrebljava Google prevoditelj kao pomagalo nego što ih je to činilo 2015. god. Značajna je razlika u greškama koje studenti često rade pri prevođenju. Pravopis je prije sedam godina manje od 6 % studenata smatralo izvorom svojih grešaka u prevođenju dok ga danas problemom smatra skoro 50 % studenata. S prevođenjem stručnih riječi ima poteškoća 73 %, a u istraživanju 2015. godine tek 19 % ispitanika.

Provedena analiza radova pri prevođenju kao i provedeno istraživanje potvrđuju da problemi, a samim time i pogreške koje se javljaju, pripadaju području gramatike i rečenične konstrukcije, stoga valja dodatno obratiti pozornost na proučavanje rječnika i navedene gramatičke konstrukcije. Rezultati provedene analize ukazuju na potrebu stalne edukacije studenata u teoriji prevođenja.

SAŽETAK

Prevođenje tekstova na njemačkom jeziku iz područja kulture i turizma

Prevođenje je sredstvo posredovanja između različitih zajednica i kultura prenošenjem teksta iz izvornoga u ciljni jezik, a da se time očuva značenje sadržano u izvornome tekstu. Brojne su prepreke u procesu prevođenja: nepodudaranje leksičkih sustava, varijacije u značenjima kao posljedica društvenoga utjecaja na jezik te utjecaja vremena na razvoj leksika, stupanj purizma određenoga jezika, tzv. *lažni prijatelji* te stručnost prevoditelja i njihovo poznavanje jezika i kulture. Važnost ispravnih prijevoda tekstova u području kulture i turizma leži u njihovoj ulozi promoviranja turističke destinacije i stvaranja njezinoga imidža. U analizi provedenoga istraživanja hrvatsko-njemačkih prijevoda jelovnika vidljivo je da su prijevodi povjereni jezično i stručno nekompetentnim i često anonimnim prevoditeljima te među turistima izazivaju nerazumijevanje. Analiza provedenoga istraživanja među studentima koji uče njemački jezik ističe segmente učenja jezika koji najčešće predstavljaju problem u prevođenju, a analiza prijevoda u pisanim ispitima na kolegiju Njemački jezik studija Kulture i turizma Sveučilišta u Zadru prikazuje primjere pogrešaka koje studenti najčešće čine.

Ključne riječi: prevođenje, njemački jezik, hrvatski jezik, kultura, turizam, pogreške

SUMMARY

Translating of texts in the German language in the field of culture and tourism

Translation is a means of mediating between different communities and cultures by transferring the text from the source to the target language, while preserving the meaning contained in the source text. There are many obstacles in the process of translation - mismatch of lexical systems, variations in meanings as a consequence of social influence on language and the influence of time on the development of vocabulary, the degree of purism of a particular language, the so-called. "false friends" and the expertise of translators and their knowledge of language and culture. The importance of correct translations of texts in the field of culture and tourism lies in their role of promoting a tourist destination and creating its image. The analysis of the conducted research on Croatian-German translations of the menus shows that the translations are entrusted to linguistically and professionally incompetent and, often, anonymous translators, and cause misunderstanding among tourists. The analysis of the research conducted among students who study the German language points to the segments of language learning that most often present a problem in translating, and the analysis of translations in written exams from the German language course in the study programme of Culture and Tourism at the University of Zadar shows the examples of mistakes that students most frequently make.

Key words: translation, German language, Croatian language, culture, tourism, mistakes

ZUSAMMENFASSUNG

Übersetzen von deutschen Texten im Bereich Kultur und Tourismus

Die Übersetzung ist ein Mittel zur Vermittlung zwischen verschiedenen Gemeinschaften und Kulturen, indem der Text von der Ausgangs- in die Zielsprache übertragen wird, wobei die im Ausgangstext enthaltene Bedeutung erhalten bleibt. Es gibt viele Hindernisse im Übersetzungsprozess - Nichtübereinstimmung lexikalischer Systeme, Bedeutungsunterschiede als Folge des sozialen Einflusses auf die Sprache und der Einfluss der Zeit auf die Entwicklung des Wortschatzes, der Grad des Purismus einer bestimmten Sprache, der sogenannte "falsche Freunde" und die Expertise von Übersetzern und deren Sprach- und Kulturkenntnissen. Die Bedeutung korrekter Übersetzungen von Texten im Bereich Kultur und Tourismus liegt in ihrer Rolle, eine touristische Destination zu fördern und ihr Image zu schaffen. Die Analyse der durchgeführten Recherchen zu kroatisch-deutschen Übersetzungen der Speisekarten zeigt, dass die Übersetzungen sprachlich und fachlich inkompetenten und oft anonymen Übersetzern anvertraut werden und bei Touristen zu Missverständnissen führen. Die Analyse der Forschung unter Studenten, die die deutsche Sprache studieren, weist auf die Segmente des Sprachenlernens hin, die am häufigsten ein Problem beim Übersetzen darstellen, und die Analyse von Übersetzungen in Prüfungen aus dem Deutschunterricht im Studium Kultur und Tourismus an der Universität Zadar zeigt Beispiele für Fehler, die Studenten am häufigsten machen.

Schlüsselwörter: Übersetzung, Deutsch, Kroatisch, Kultur, Tourismus, Fehler

LITERATURA

1. KNJIGE

BRATANIĆ, M.: **Rječnik i kultura**, Biblioteka SOL., Zagreb, 1991.

IVIR, V.: **Teorija i tehnika prevođenja**, Sremski Karlovci: Centar "Karlovačka gimnazija".,1978.

KRAMSCH, C.: **Context and culture in language teaching**, Oxford university press, 1993.

LĚVI-STRAUSS, C. (2013) **Antropologija i moderni svijet**, Tim press, Zagreb.

PRUNČ, E.: **Posljedice prevođenja (Priručnik za prevoditelje)**, Naklada Pavičić, Zagreb, 1996.

2. ČLANAK U ZNANSTVENOM ČASOPISU

MUSTAPIĆ, L.: **Prevođenje izvanjezičnih kulturoloških pojmova u titlovima filma Oceanovih 13: studija slučaja**, Kultura komuniciranja, Vol. 5, 2016., 5

OMRČEN, D. (2011.) "**Gramatičko znanje engleskoga kao stranoga jezika u studenata i studentica kineziologije**", Strani jezici 40, (2011), 2, Odjel za strane jezike Hrvatskoga filološkog društva u suradnji sa Školskom knjigom, d.d., Zagreb, 2011.

3. ČLANAK U ZBORNIKU

BRBORA, S.: **Prema rječniku hrvatske kulturne baštine**, u: Zbornik HDPL – Jezična politika i jezična stvarnost, Jagoda Granić (ur.), Zagreb, 2009.

KRPAN, T. (2014) **Die Wortbedeutungen und ihre Perzeptionsunterschiede in der Sprache des Tourismus**, u: Zbornik Perspektivierung – Perspektivität, Beziehung zwischen Sprache und Wirklichkeit in der deutschen Sprache, der deutschsprachigen Literatur, Kultur, DaF-Didaktik und Translatologie, Band 1, ur. Abrashi, T./Blakaj-Gashi, A./Ismajli, B., Universiteti i Prishtinës, Prishtina, str. 173-191.

KUČIŠ, V., BEGONJA, H.: **Brudet od bakalara ili Fischragout italienisch? (Komparativna analiza dalmatinskih hrvatsko-njemačkih jelovnika)**, u: Zbornik *Strani jezici i turizam*, Sušac, V.; Krpan, T.; Lozo, I. (ur.), Morepress, Zadar, 2020.

RIŠNER, Ž. (2007) **Je li prijevod istoznačnicom dobar prijevod?** U: Zbornik radova HDPL *Jezik i identiteti*, Jagoda Granić (ur.), Zagreb – Split, 2007.

ZERGOLLERN-MILETIĆ, L.: **Očite i manje očite teškoće pri prevođenju s engleskog na hrvatski**, 2005. u: Zbornik HDPL **Semantika prirodnog jezika i metajezik semantike**, Jagoda Granić (ur.), Zagreb – Split

4. RJEČNIK

HANSEN-KOKORUŠ, R., MATEŠIĆ, J., PEČUR-MEDINGER, Z., ZNIKA, M. (2005) *Deutsch-kroatisches Universalwörterbuch/Njemačko-hrvatski univerzalni rječnik*, Nakladni zavod Globus: Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje, Biblioteka Rječnici i leksikoni, Zagreb.

5. IZVORI S INTERNETA

LEWIS, K.: **Srijateljite se s lažnim prijateljima**, *Hrvatski jezik*, vol.2, 2015., 3, <https://hrcak.srce.hr/172037> (17.6.2022.)

6. ZAVRŠNI RAD

ĐUKANOVIĆ, A.: **Problemi i poteškoće pri stručnom prevođenju s hrvatskog jezika na njemački jezik**, (završni rad), Odjel za turizam i komunikacijske znanosti, Sveučilište u Zadru, 2015.

POPIS ILUSTRACIJA

POPIS SLIKA

Slika 1. Slika 1: Pedersenova taksonomija strategija prevođenja IKP-a (2011, 75)..... 4

POPIS GRAFIKONA

Grafički prikaz 1. Struktura ispitanika prema razni obrazovanja.....	19
Grafički prikaz 2. Godina studija	20
Grafički prikaz 3. Trenutna razina poznavanja njemačkoga jezika	20
Grafički prikaz 4. Struktura ispitanika prema načinu učenja njemačkoga jezika	21
Grafički prikaz 5. Koliko vremena u prosjeku ispitanici uče njemački jezik	22
Grafički prikaz 6. Koliko često ispitanici prevode rečenice ili tekstove s hrvatskoga na njemački jezik ili obrnuto	22
Grafički prikaz 7. Sredstvo kojim se ispitanici služe pri prevođenju.....	23
Grafički prikaz 8. Lakoća kojom ispitanici, u odnosu na druge strane jezike, usvajaju njemački jezik	24
Grafički prikaz 9. Prevođenje u kojem se ispitanici bolje snalaze	24
Grafički prikaz 10. Jezik s kojega ispitanici jednostavnije i brže prevode	25
Grafički prikaz 11. Čitanje s razumijevanjem.....	26
Grafički prikaz 12. Poznavanje riječi	26
Grafički prikaz 13. Usvajanje gramatike.....	27
Grafički prikaz 14. Segmenti usvajanja jezika u kojima ispitanici najčešće griješe.....	28
Grafički prikaz 15. Najčešće poteškoće pri prevođenju.....	29
Grafički prikaz 16. Poteškoće pri prevođenju stručnih tekstova s njemačkoga na hrvatski jezik	30
Grafički prikaz 17. Poteškoće pri prevođenju stručnih tekstova s hrvatskoga na njemački jezik	31

PRILOZI

Uz rad je priložen upitnik kojim su se prikupili podatci za istraživanje.

Upitnik o učenju njemačkoga jezika i prevođenju na njemački jezik

Poštovane kolegice i poštovani kolege,

Molila bih vas da odvojite malo vremena i ispunite anketni upitnik o učenju njemačkoga jezika i uporabi njemačkoga jezika pri prevođenju rečenica i tekstova s hrvatskoga na njemački jezik ili s njemačkoga jezika na hrvatski jezik s posebnim naglaskom na tekstove koji se odnose na područje kulture i turizma.

Upitnik je anonimn i provodi se u svrhu pisanja završnoga rada.

Unaprijed zahvaljujem na pomoći i suradnji!

- 1. Spol:**   a) muški   b) ženski

- 2. Razina studija:**   a) preddiplomski   b) diplomski   c) poslijediplomski

- 3. Godina studija:**   a) prva   b) druga   c) treća   d) četvrta   e) peta

- 4. Vaša trenutna razina poznavanja njemačkoga jezika:**
a) početnik/-ica   b) nisam početnik/-ica

- 5. Ukoliko niste početnik/-ica, njemački jezik učili ste:**
a) tijekom redovitog školovanja (kao nastavni predmet u školi)
b) u slobodno vrijeme (izvannastavna aktivnost, npr. pohađanje tečaja njemačkoga jezika)

6. Tijekom studija njemački jezik prosječno učim:

- a) manje od 1 sata tjedno
- b) 1 sat tjedno
- c) 2-3 sata tjedno
- d) 3-4 sata tjedno
- e) više od 4 sata tjedno
- f) ne učim redovito

7. Koliko često prevodite rečenice ili tekstove s hrvatskog na njemački jezik ili obrnuto?

- a) Jednom tjedno
- b) dvaput tjedno
- c) jednom mjesečno
- d) uopće ne prevodim

8. Prilikom prevođenja najčešće se koristim (moguće dati više odgovora):

- a) Online prevoditeljima (Google translate i sl.)
- b) Korištenjem rječnika hrvatskoga/njemačkoga jezika
- c) Osobnim bilješkama i praćenjem nastave
- d) Prevodim uz pomoć kolega
- e) Prevodim uz pomoć profesora

9. Po Vašem mišljenju, u odnosu na ostale strane jezike koje ste učili ili učite, njemački jezik usvajate:

- a) s većom lakoćom
- b) jednako kao i ostale strane jezike
- c) teže od ostalih stranih jezika

10. Općenito se bolje snalazim kod:

- a) Pismenog prevođenja
- b) usmenog prevođenja
- c) podjednako dobro

11. Jednostavnije i brže prevodim tekstove:

- a) s hrvatskoga na njemački jezik   b) s njemačkoga na hrvatski jezik

12. Od 1 do 5 ocijenite navedene segmente usvajanja njemačkoga jezika:

(1 – ne predstavlja mi problem, 2 – rijetko mi predstavlja problem, 3 – ponekad mi predstavlja problem, 4 – često mi predstavlja problem, 5 – uvijek mi predstavlja problem)

a) čitanje s razumijevanjem	1	2	3	4	5
b) poznavanje riječi	1	2	3	4	5
c) usvajanje gramatike	1	2	3	4	5

13. Prilikom prevođenja najčešće griješim (moguće dati više odgovora):

- a) pravopisu
- b) redu riječi u rečenici
- c) pri prevođenju stručnih riječi

14. Prilikom prevođenja tekstova iz područja kulture i turizma, najčešće poteškoće mi predstavljaju: (Moguće dati više odgovora!)

a) određivanje roda/člana imenica	d) konjugacija glagola
b) deklinacija imenica	e) glagolska vremena
c) deklinacija pridjeva	f) uporaba pasiva

15. Pri prijevodu stručnih tekstova s hrvatskoga na njemački jezik iz područja kulture i turizma poseban problem mi predstavljaju: (Moguće dati više odgovora!)

- a) poznavanje stručnih riječi iz područja kulture
- b) poznavanje stručnih riječi iz područja turizma

- c) prijevod složenica
- d) nemam nikakvih poteškoća prilikom prijevoda stručnih tekstova

16. Pri prijevodu stručnih tekstova s njemačkoga na hrvatski jezik iz područja kulture i turizma poseban problem mi predstavljaju: (Moguće dati više odgovora!)

- a) razumijevanje stručnih riječi iz područja kulture
- b) razumijevanje stručnih riječi iz područja turizma
- c) prijevod složenica
- d) nemam nikakvih poteškoća prilikom prijevoda stručnih tekstova

ŽIVOTOPIS

OSOBNJE INFORMACIJE

Iva Široki

📍 Opatijska ulica 30, Osijek, Hrvatska

☎ 095 712 4589

✉ ivasiroki93@gmail.com

Spol ženski | Datum rođenja 28. veljače 1999. | Državljanstvo hrvatsko

OSOBNI PROFIL

Studentica sam 3. godine Kulture i turizma na Odjelu za turizam i komunikacijske znanosti Sveučilišta u Zadru. Rođena sam u Rijeci 28. veljače 1999. godine, osnovnu i srednju školu pohađam u Osijeku, a fakultet upisujem u Zadru 2017. godine.

RADNO ISKUSTVO

Moje dosadašnje radno iskustvo uključuje rad s ljudima, poglavito rad s turistima. Razvila sam vještine komuniciranja, samostalnog rada, ali i rada u timu.

6/2019.- 8/2019.

Hostesa

Konoba Misterija, Ul. Špire Brusine 8, 23000 Zadar

6/2020.-9/2020.

Prodavačica

Casa Croatica- souvenir and gastro shop, Ul. Špire Brusine 4, 23000 Zadar

10/2021.-5/2021.

Konobarica

Caffe bar Samba, Ul. Martina Divalta 308, 31000 Osijek

3/2022.-

Radnik u fast food restoranu

Fast food Reci Peci, Ul. Vladka Mačeka 1, 31207 Osijek

OBRAZOVANJE I OSPOBLJAVANJE

2005.-2013.

- Osnovna škola

OŠ Antunovac, 31216 Antunovac

2013.-2017.

- Srednja škola

2017.-

Jezična gimnazija Osijek, 31000 Osijek

- Fakultet

Studij Kulture i turizma, Sveučilište u Zadru, 23000 Zadar

OSOBNJE VJEŠTINE

Materinski jezik Hrvatski jezik

Dejan Varga
Sjenjak 32, Osijek
e-mail: dejanvarga@yahoo.com

Osijek, 27. rujna 2022.

Odjela za turizam i komunikacijske znanosti
Ulica dr. Franje Tuđmana 24i, 23000 Zadar

POTVRDNICA

Dejan Varga, profesor hrvatskoga jezika i književnosti i povijesti, potvrđuje da je pregledao, ispravio i uskladio završni rad pristupnice Ive Široki naziva *Prevođenje tekstova na njemačkom jeziku iz područja kulture i turizma* s pravopisnom i gramatičkom normom hrvatskoga standardnog jezika.

dr. sc. Dejan Varga

